

แผนการใช้ที่ดิน ตำบลนาไร่หลวง

อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

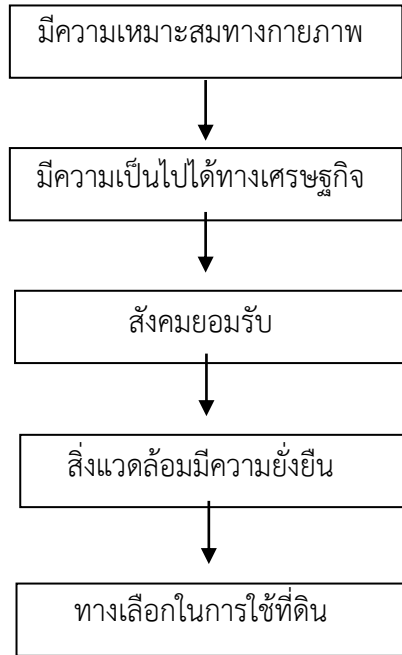

เอกสารวิชาการ
สถานีพัฒนาที่ดินน่าน
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 7

กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2564

คำนำ

“แนวทางการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบล” ฉบับนี้ได้ยึดหลักการของ UNEP and FAO ที่กำหนดไว้ในเอกสารชื่อ “Negotiating a Sustainable Future for Land” ซึ่งมีขั้นตอนในการกำหนดทางเลือกในการใช้ที่ดิน ดังนี้

หลักการดังกล่าวได้นำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของประเทศไทย ร่วมกับวิธีการต่างๆ ที่จำเป็นอีกหลายด้าน เช่น Participatory Rural Appraisal (PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน ฯลฯ ซึ่งได้ปรากฏอยู่ในแนวทางการวางแผนการใช้ที่ดินตำบล ฉบับนี้

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 หลักการและเหตุผล	1-1
1.2 วัตถุประสงค์	1-1
1.3 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-1
1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-1
1.5 นิยามศัพท์	1-2
1.6 คำสำคัญ	1-4
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	2-1
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 ประวัติและเอกลักษณ์	2-1
2.4 สภาพภูมิประเทศ	2-2
2.5 สภาพภูมิอากาศ	2-6
2.6 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-9
2.7 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-13
บทที่ 3 ทรัพยากรธรรมชาติ	3-1
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-5
3.3 ทรัพยากรดิน	3-8
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน	4-1
4.1 หลักการ	4-1
4.2 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.3 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-7
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	5-1
5.1 ทรัพยากรดิน	5-1
5.2 ประเภทการใช้ที่ดิน	5-1
5.3 การประเมินคุณภาพที่ดิน	5-1

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	6-1
6.1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	6-1
6.2 นโยบายแห่งรัฐในการกำหนดแผนการใช้ที่ดิน	6-2
6.3 การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน	6-4
6.4 เขตการใช้ที่ดิน	6-5
6.5 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน	6-14
6.6 การจัดการความเสี่ยง	6-15
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	7-1
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 ตัวชี้วัด	7-1
7.3 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2565	7-1
7.4 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น	7-2
7.5 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-3
เอกสารอ้างอิง	อ-1

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศอำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ปี 2532-2561	2-7
2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน	2-10
2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ปี 2562	2-13
2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ปี 2564	2-14
3-1 ป่าไม้ตามกฎหมาย ในพื้นที่ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน	3-1
3-2 บ่อบาดาล ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน	3-5
3-3 หน่วยแผนที่ดิน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน	3-10
3-4 สมบัติดิน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน	3-11
3-5 การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน	3-14
5-1 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของหน่วยแผนที่ดิน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน	5-3
6-1 นโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนการใช้ที่ดิน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน	6-2
6-2 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน	6-5
7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2565	7-4
7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน	7-6
7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน (พ.ศ. 2565-2569)	7-8

สารบัญรูป

รูปที่		หน้า
2-1	ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน	2-3
2-2	ความลาดชัน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน	2-4
2-3	ภูมิประเทศ ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน	2-5
2-4	เส้นชั้นน้ำฝน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน	2-8
2-5	สมดุลงบของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดน่าน	2-9
2-6	สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน	2-12
2-7	สัดส่วนคร่าวเรือนเกษตร ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน	2-14
3-1	ป่าไม้ตามกฎหมาย ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน	3-2
3-2	การจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน	3-3
3-3	ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน	3-4
3-4	ทรัพยากรน้ำ ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน	3-6
3-5	อุทกธรณีวิทยาแสดงศักยภาพน้ำบาดาลและชนิดชั้นหินให้น้ำ ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน	3-7
3-6	ภูมิประเทศและชุดดิน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน	3-12
3-7	ทรัพยากรดิน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน	3-13
3-8	การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน	3-15
4-1	การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน	4-6
4-2	ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน	4-7
6-1	เขตการใช้ที่ดิน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน	6-13
6-2	ระบบการปลูกพืชตามแผนตามแผนการใช้ที่ดิน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน	6-14

บทที่ 1 บทนำ

บทที่ 1 บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 (1) ได้มีการบัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินของประเทศให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดิน ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน ต่อมาได้มีประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่อง การประกาศแผนการปฏิรูปประเทศ ลงวันที่ 6 เมษายน 2561 มีแผนการปฏิรูปด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งกำหนดให้มีการจัดทำแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ปรับปรุงแผนการใช้ที่ดินตำบล จำนวน 7,225 ตำบล ให้แล้วเสร็จภายในปี 2565 ตลอดจนนำแผนการใช้ที่ดินตำบลไปสู่การปฏิบัติเพื่อเป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี เรื่องการประกาศแผนปฏิรูปประเทศดังกล่าวข้างต้น สถานีพัฒนาที่ดินน่าน จึงได้จัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ขึ้น

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อให้การใช้ที่ดินในตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน มีผลตอบสนองสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่และเป็นไปอย่างยั่งยืน

1.3 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.3.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2563 - 30 กันยายน 2564

1.3.2 สถานที่ ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

1.4 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.4.1 ทบทวนเอกสารเพื่อรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิที่จะนำมาวิเคราะห์และใช้ในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ดังนี้

(1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ภัยธรรมชาติ ฯลฯ

(2) ด้านเศรษฐกิจสังคม ได้แก่ การถือครองที่ดิน การใช้ที่ดิน พืชหลักหรือพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจในการกำหนดเขตการใช้ที่ดิน ตลาดสินค้าเกษตร รายได้รายจ่าย ประชากร โครงสร้างประชากร การศึกษา ฯลฯ

(3) นโยบาย ยุทธศาสตร์ แผนปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษ แผนพัฒนาเขตเศรษฐกิจชายแดน แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนา 3 ปี ของเทศบาลตำบลหรือแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล (ที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ดำเนินการ)

1.4.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และเกษตรกรในตำบล

1.4.3 ประเมินคุณภาพที่ดิน

1.4.4 สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการจัดทำ PRA ร่วมกับสภาพการใช้ที่ดิน การถือครองที่ดินรายแปลงจากแผนที่สำมะโนที่ดิน หรือ แผนที่ภาษีที่ดินในปัจจุบัน ผลจากการประเมินคุณภาพที่ดิน และกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดิน (ตามอำนาจหน้าที่ของกรมฯ)

1.4.5 สสำรวจข้อมูลทั้ง ภายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ในพื้นที่ตำบลที่ดำเนินการเพิ่มเติมตามประเด็นปัญหาและความต้องการจาก PRA ให้ละเอียดยิ่งขึ้น โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรเป็นรายบุคคล

1.4.6 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินตำบล

1.4.7 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดิน

1.4.8 ปรับปรุงแผนการใช้ที่ดิน

1.4.9 นำแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ เป้าหมายที่สำคัญ คือ

(1) การที่สภาตำบล หรือ สภาเทศบาลนำแผนการใช้ที่ดินที่มีกิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินเข้าไปบรรจุในแผน 3 ปี โดยสภาเทศบาล หรือ สภาตำบล มีมติรับรอง ซึ่งอาจมีการตั้งงบประมาณ หรือองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินการ

(2) กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินตามอำนาจหน้าที่ที่ระบุไว้ในกฎหมาย (มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551) มีการปฏิบัติในเขตการใช้ที่ดินที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดินเขตต่าง ๆ โดยมีงบประมาณดำเนินการในแต่ละปี

(3) กิจกรรมของส่วนราชการต่าง ๆ ที่จะสนับสนุนความต้องการของเกษตรกรและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว การขุดเจาะบ่อบาดาล เป็นต้น

1.5 นิยามศัพท์

1.5.1 ที่ดิน (Land)

“ที่ดิน” หมายความว่า พื้นที่ดินทั่วไปและให้หมายความรวมถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บางลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลด้วย (มาตรา 4 ประมวลกฎหมายที่ดิน)

“ที่ดิน” ในทางวิชาการด้านทรัพยากรที่ดิน หมายถึง “ชีวมณฑลบนพื้นผิวโลก ประกอบด้วย ชั้นบรรยากาศ ชั้นดิน ชั้นหิน ลักษณะความลาดเทของพื้นที่ ลักษณะทางอุทกศาสตร์ พืช สัตว์ และผลที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ทั้งในอดีตและปัจจุบัน” (FAO, 1974)

“ที่ดิน” หมายถึง พื้นที่หนึ่งๆ ที่อยู่บนพื้นผิวของโลก ประกอบด้วยลักษณะที่สำคัญ คือ สภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและชีวภาพซึ่งมีอิทธิพลต่อการใช้ประโยชน์ที่ดิน ดังนั้นที่ดินจึงไม่ได้หมายถึงดินเพียงอย่างเดียว แต่จะหมายรวมถึงลักษณะภูมิสัณฐาน (landforms) ภูมิอากาศ (climate) อุทกวิทยา (hydrology) พืชพรรณ (vegetation) และสัตว์ (fauna) ซึ่งการปรับปรุงที่ดิน (land improvement) ได้แก่ การทำขั้นบันไดและการระบายน้ำ เป็นต้น (FAO, 1993)

1.5.2 ดิน (Soil)

“ดิน” หมายความรวมถึง หิน กรวด ทราย แร่ธาตุ น้ำ และอินทรีย์วัตถุต่าง ๆ ที่เจือปนกับเนื้อดินด้วย (มาตรา 4 พระราชบัญญัติพัฒนาที่ดิน พ.ศ. 2551)

“ดิน” ในทางวิชาการด้านทรัพยากรที่ดิน หมายถึง เทหวัตถุธรรมชาติ ซึ่งเกิดขึ้นบนพื้นผิวโลกเป็นวัตถุที่ค่าจูนการเจริญเติบโต และการทรงตัวของต้นไม้ ประกอบด้วย แร่ธาตุ และอินทรีย์วัตถุต่าง ๆ มีลักษณะชั้นแตกต่างกัน แต่ละชั้นที่อยู่ต่อเนื่องกันจะมีแนวสัมพันธ์ซึ่งกันและกันตามขบวนการกำเนิดดินที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระทำร่วมกันของภูมิอากาศ พืชพรรณ วัตถุต้นกำเนิดดิน ระยะเวลา และความต่างระดับของพื้นที่ในบริเวณนั้น (FAO 1974: 39-40)

“ดิน” อินทรีย์วัตถุและอนินทรีย์วัตถุที่ไม่จับตัวแข็งเป็นหินซึ่งปกคลุมพื้นผิวโลก เป็นผลมาจากปัจจัยด้านการกำเนิดและสภาพแวดล้อม ได้แก่ ภูมิอากาศ สิ่งมีชีวิต (พืชและสัตว์) สภาพภูมิประเทศ วัตถุต้นกำเนิดและระยะเวลา ความเหมาะสมต่อการผลิตพืชของดินแตกต่างกัน เนื่องจากจากลักษณะและสมบัติทางกายภาพ เคมีชีวภาพ และสัณฐานวิทยา (คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมปฐพีวิทยา, 2551)

1.5.3 การใช้ที่ดิน

“การใช้ที่ดิน” หมายถึง การจัดการที่ดินตามที่มนุษย์ต้องการ ซึ่งรวมทั้งการใช้ที่ดินในชนบท เขตชานเมือง และเขตอุตสาหกรรม เป็นต้น (FAO, 1993)

“การใช้ที่ดิน” หมายถึง ผลของความพยายามของมนุษย์ ในการดำเนินการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางกายภาพพื้นที่ของทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อสนองความต้องการของตนเอง (Vink, 1975)

1.5.4 การวางแผนการใช้ที่ดิน

“การวางแผนนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน” หมายความว่า การวางแผนนโยบายและแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับสภาพของดิน และสอดคล้องกับประเภทของที่ดินที่ได้จำแนกไว้

ธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (ADB) ได้ให้ความหมายของการวางแผนการใช้ที่ดินว่าเป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับการแสวงหาการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร เป็นการกำหนดทิศทางการลงทุน แนวทางการพัฒนาเทคโนโลยี เป็นการเปลี่ยนแปลงของหน่วยงานต่าง ๆ ให้ดำเนินการอยู่ในภาพรวมเดียวกัน และเป็นการเพิ่มศักยภาพทั้งในปัจจุบันและในอนาคตเพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ (NRC, 1975 และ ADB , 2012)

1.5.5 “เศรษฐกิจที่ดิน” หมายความว่า ภาวะความสัมพันธ์ระหว่างประชากรกับที่ดินทางด้านเศรษฐกิจ

1.5.6 “เกษตรกรรม” หมายความว่า การทำนา ทำไร่ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงสัตว์น้ำ และกิจกรรมอื่นตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด โดยประกาศในราชกิจจานุเบกษา

1.5.7 “การชะล้างพังทลายของดิน” หมายความว่า ปรากฏการณ์ซึ่งที่ดินถูกชะล้างกัดเซาะพังทลายด้วยพลังงานที่เกิดจากน้ำ ลม หรือโดยเหตุอื่นใดให้เกิดการเสื่อมโทรม สูญเสียเนื้อดิน หรือความอุดมสมบูรณ์ของดิน

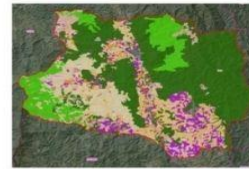
1.5.8 “การอนุรักษ์ดินและน้ำ” หมายความว่า การกระทำใด ๆ ที่มุ่งให้เกิดการระวังป้องกัน รักษาดินและที่ดิน ไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรม สูญเสีย รวมถึงการรักษา ปรับปรุง ความอุดมสมบูรณ์ของ ดิน และการรักษาน้ำในดินหรือบนผิวดินให้คงอยู่เพื่อรักษาคุณธรรมชาติให้เหมาะสมในการใช้ประโยชน์ ที่ดินในการเกษตรกรรม

1.6 คำสำคัญ

“ศูนย์กลางการผลิตทางการเกษตรแบบครบวงจร”

บทที่ 2

ข้อมูลทั่วไป

บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ตั้งอยู่ทางด้านทิศใต้ของพื้นที่อำเภอ เป็นที่ตั้งของตัวอำเภอสองแคว มีเนื้อที่ 187.65 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 117,284 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อดังรูปที่ 2-1

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ ตำบลชนแดน อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน
ทิศใต้	ติดต่อกับ ตำบลผาตอ และตำบลผาทอง อำเภอท่าวังผา จังหวัดน่าน
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ ตำบลเปือ อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดน่าน
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ ตำบลยอด อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน และตำบลผาช้างน้อย

อำเภอปาง จังหวัดพะเยา

ตำบลนาไร่หลวง มีถนนสายหลัก คือ ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1097 1148 และ 1279 (สำนักงานปลัดกระทรวงคมนาคม, 2559)

2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 10 หมู่บ้าน (กรมการปกครอง, 2563) ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านถ้ำเวียงแก	หมู่ที่ 6 บ้านขุนน้ำพริก
หมู่ที่ 2 บ้านปางปุก	หมู่ที่ 7 บ้านปางไฮ
หมู่ที่ 3 บ้านทางทุ่ง	หมู่ที่ 8 บ้านวังไผ่
หมู่ที่ 4 บ้านใหม่	หมู่ที่ 9 บ้านน้ำพัน
หมู่ที่ 5 บ้านสองแคว	หมู่ที่ 10 บ้านผาหมี่

2.3.ประวัติและเอกลักษณ์

องค์การบริหารส่วนตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ได้จัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2540 ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย ลงวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ.2539

ประชากรในตำบลนาไร่หลวง ประกอบด้วยชนเผ่าไทลื้อ เผ่าม้ง และเมี่ยน (เย้า) ตำบลนาไร่หลวงจึงเป็นชุมชนที่มีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ มาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในอดีตพบว่ามีกรอพยพของกลุ่มชนต่างๆ เข้ามาตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่ ตำบลนาไร่หลวง (องค์การบริหารส่วนตำบลนาไร่หลวง, 2562) ดังนี้

กลุ่มไทลื้อ เป็นชุมชนที่อพยพเข้ามาอยู่อาศัยมากที่สุดกลุ่มหนึ่งในอำเภอสองแคว เป็นกลุ่มภาษาตระกูลไทยลาวจากพงศาวดารเมืองน่าน ทราบว่าในปี พ.ศ. 2399 พระเจ้าสุริยพงษ์ผริตเดชฯ เจ้าผู้ครองนครน่าน ได้ยกทัพไปกวาดต้อนครอบครัวไทลื้อที่เมืองพง เขตสิบสองปันนา (ขณะนั้นตกอยู่ภายใต้อำนาจการปกครองของจีน) มาไว้ในเขตจังหวัดน่าน 2,000 คน ในอดีตนั้น เมืองน่านมีอาณาเขตครอบคลุมไปถึงเขตอำเภอเชียงม่วน จังหวัดพะเยา และเมืองเงิน ประเทศลาว อันเป็นพื้นที่ซึ่งมีชาวไทลื้อตั้งถิ่นฐานอยู่ การ

อพยพของไทลื้อเข้าสู่เมืองน่าน มีหลายรุ่น รุ่นแรกๆ ส่วนใหญ่จะตั้งหลักแหล่งตามบริเวณที่ราบลุ่มริมน้ำ หรือที่ราบลุ่มอื่นๆ ที่เหมาะสมกับการทำการเกษตร คนที่อพยพมาภายหลังจึงต้องตั้งบ้านเรือนอยู่ตามป่าเขา โดยทั่วไปแล้วชาวไทลื้อจะอาศัยอยู่ในพื้นที่ราบเหมือนคนภายในเมืองทั่วไป ตำบลนาไร่หลวงมีชาวไทลื้อกระจายอยู่หลายหมู่บ้าน เช่น บ้านปางปุก หมู่ 2 บ้านหางทุ่ง หมู่ 3 บ้านใหม่ หมู่ 4 บ้านสองแคว หมู่ 5 บ้านปางไฮ หมู่ 7

มัง การสันนิษฐานจากตำนานกำเนิดเผ่า เชื่อว่ามังคงจะอพยพมาจากที่ราบสูงทิเบต ไชปีเรีย และมองโกเลีย เข้าสู่ประเทศจีนและตั้งหลักแหล่งอยู่แถบลุ่มแม่น้ำเหลือง (ฮวงโห) เมื่อราว 3,000 ปีมาแล้ว ต่อมาเมื่อถูกคนจีนรุกราน พยายามปราบเอาเมืองขึ้นอยู่ตลอดเวลา ทำให้มังรู้สึกเป็นศัตรู เมื่อพ่ายแพ้ก็อพยพมาตามลุ่มน้ำเหลืองอยู่เรื่อยๆ ส่วนหนึ่งก็ย้ายถิ่นเข้ามาอยู่ในดินแดนไทย โดยมังกลุ่มแรกอพยพเข้ามาในราวปี พ.ศ. 2383-2413 และเข้ามาในบริเวณใหญ่ๆ 3 จุดด้วยกันคือ บริเวณแรกเข้ามาตามแนวเมืองคาบ-ห้วยทราย-เชียงของ ทางทิศเหนือสุด บริเวณที่สองคือ แนวสายบุรี-บัว ทางทิศใต้ลงไป บริเวณที่สามคือ แนวภูคาม-เลย สำหรับมังที่อยู่สองแควอยู่ในกลุ่มที่สอง เดินทางมาตามพรมแดนไทยลาว เข้าเขตทุ่งช้าง อำเภอ และจากบ้านขุนน้ำมิด อพยพขึ้นสู่บ้านถ้ำเวียงแก ตำบลนาไร่หลวง เมื่อ พ.ศ. 2502 จนถึงปัจจุบัน

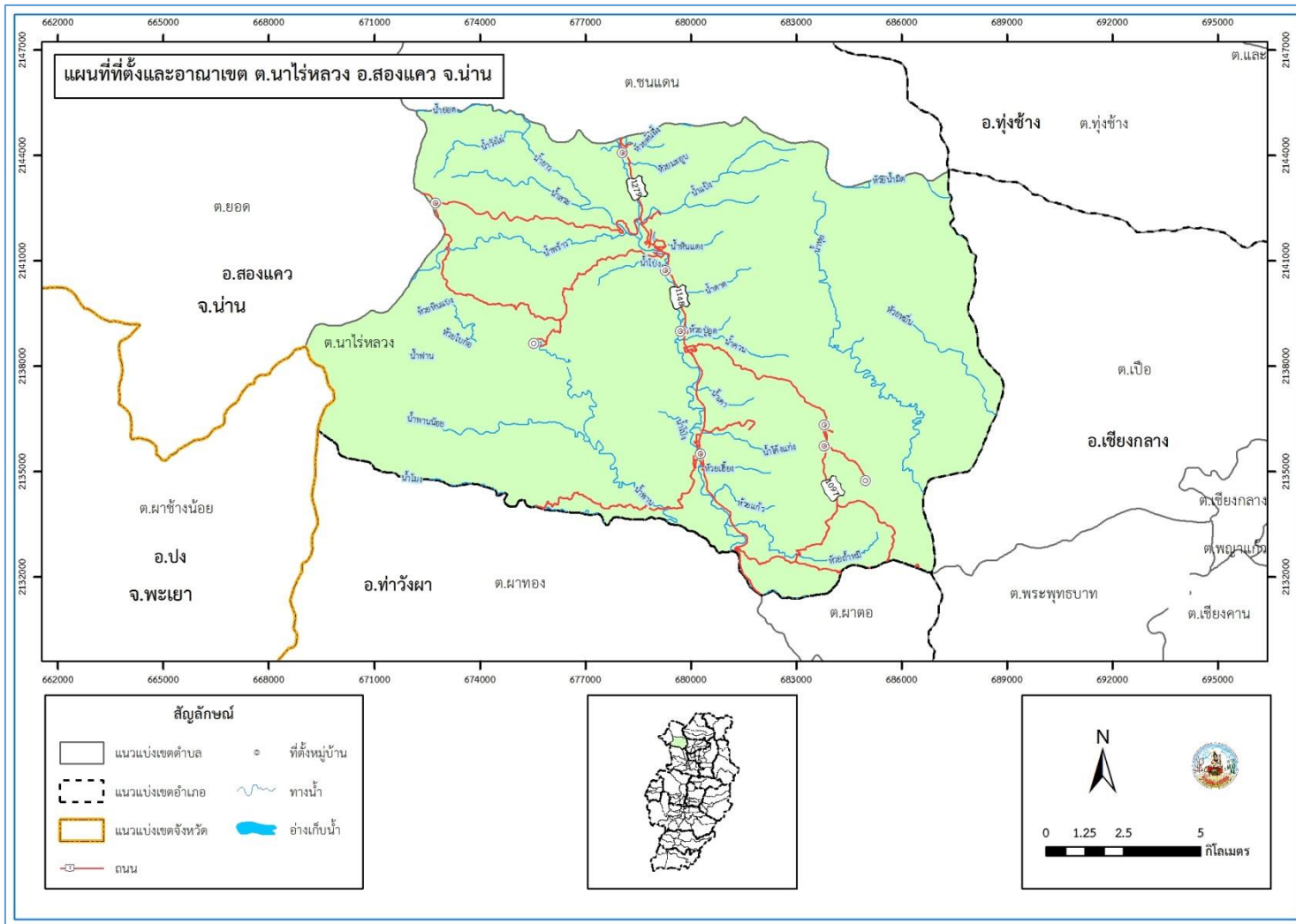
เมียน ถิ่นฐานเดิมของเข่าหรือเมียนอยู่ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของมณฑลไควกะ มณฑลยูนนาน มณฑลฮุนหนาน และมณฑลกว๋างสี ประเทศจีน ต่อมาเนื่องจากการทำมาหากินฝืดเคือง ประกอบกับการถูกรบกวนจากเจ้าของประเทศ จึงอพยพลงมาทางใต้เข้าสู่ประเทศเวียดนาม ตอนเหนือของลาวทางตะวันออกเฉียงเหนือของพม่า บริเวณรัฐเชียงตุง และภาคเหนือของประเทศไทย สำหรับเมียนที่อพยพเข้าสู่ไทยนั้นไม่ได้อพยพมาจากประเทศจีนโดยตรง แต่อพยพมาจากลาวและพม่าเป็นเวลาประมาณ 100 กว่าปีมาแล้ว เมียนที่พบอยู่ในอำเภอสองแคว พบที่ตำบลนาไร่หลวง ที่บ้านขุนน้ำพริก (น้ำโมง) หมู่ที่ 6 บ้านวังไผ่ หมู่ที่ 8 บ้านน้ำพัน หมู่ที่ 9 และตำบลยอด ที่บ้านน้ำเกาะ หมู่ที่ 6

2.4 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะภูมิประเทศมีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบถึงพื้นที่สูงชันมาก โดยส่วนใหญ่มีระดับความลาดชัน 30-50 % เป็นพื้นที่สูงชัน พื้นที่ตำบลนาไร่หลวงมีความสูงจากระดับทะเลปานกลาง 256-1,117 เมตร โดยด้านทิศตะวันออกและทิศตะวันตกของตำบลมีสภาพพื้นที่เป็นเนินเขาถึงพื้นที่สูงชันมาก และเป็นพื้นที่ต้นน้ำของแม่น้ำทอง น้ำโป่ง น้ำสระ และน้ำพร้าว ที่ไหลจากทิศเหนือไปทางทิศใต้ผ่านบริเวณตอนกลางของตำบล (รูปที่ 2-2 และรูปที่ 2-3)

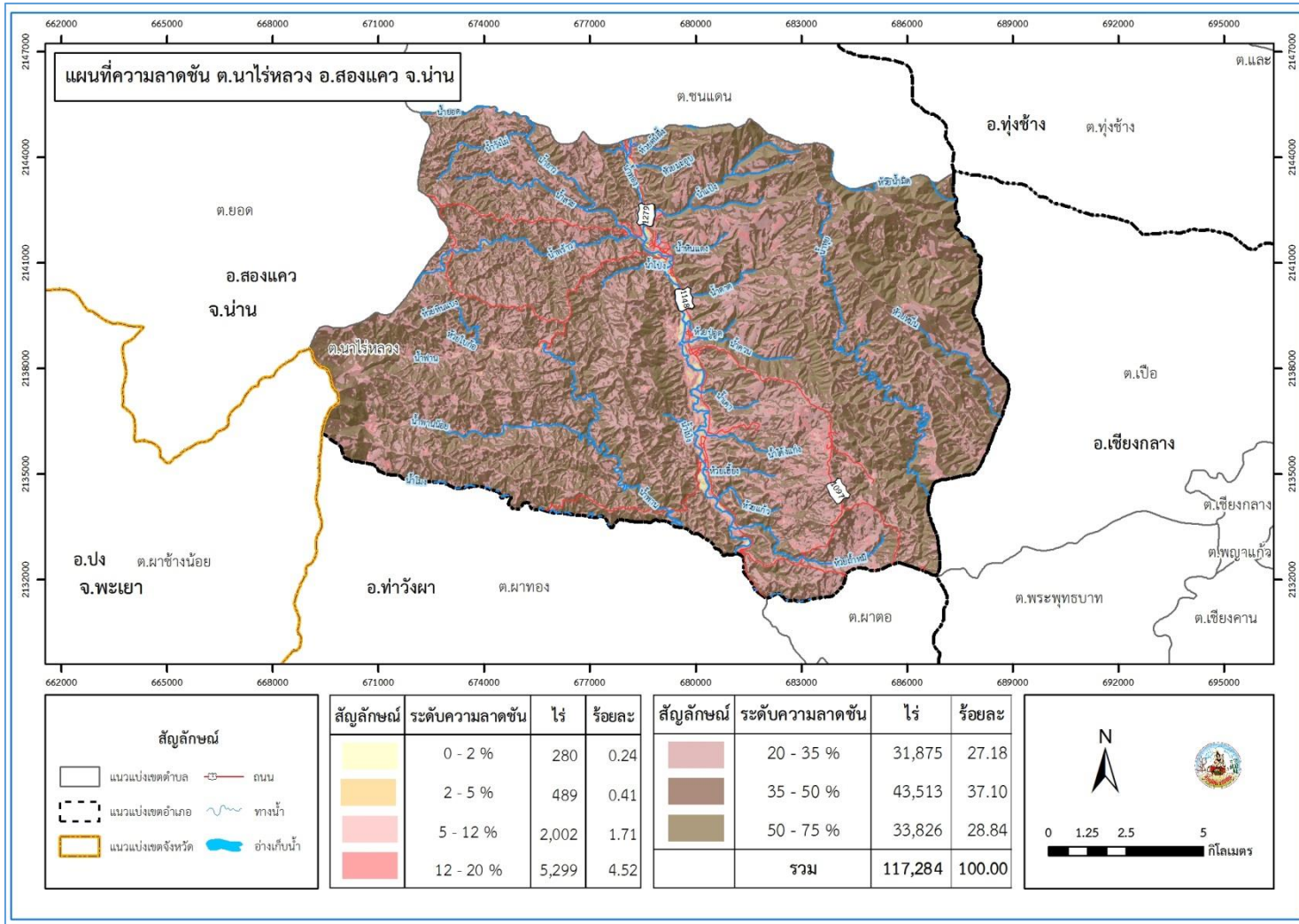
แผนการใช้ที่ดินตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

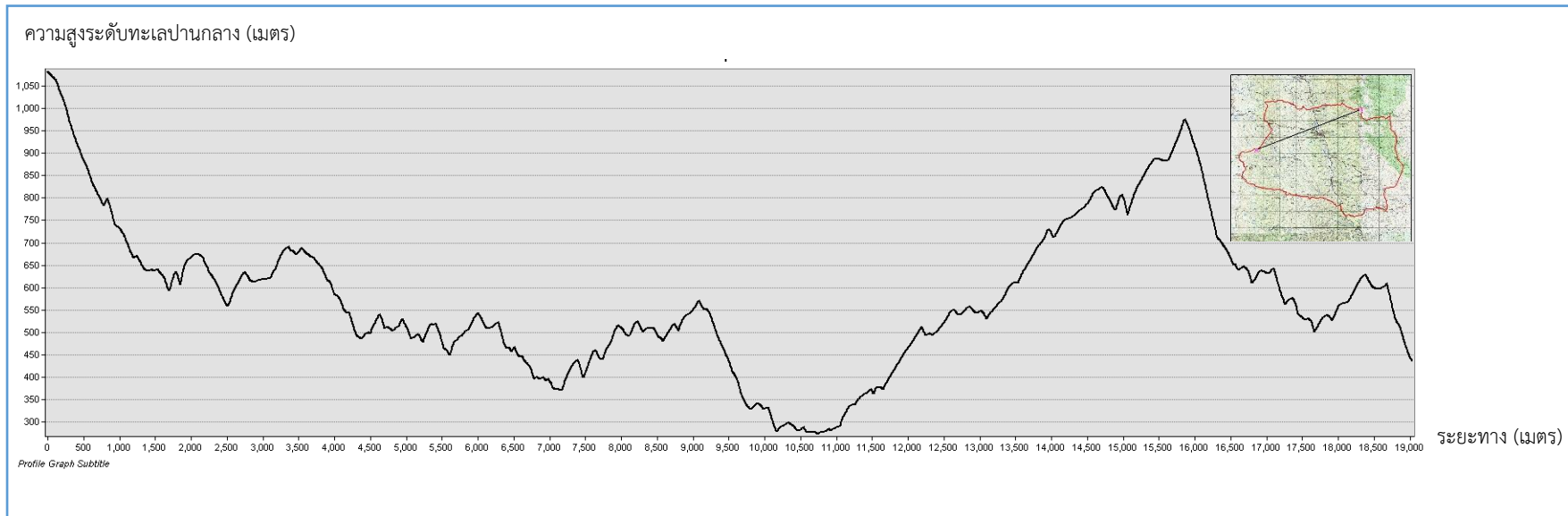
รูปที่ 2-1 ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

แผนการใช้ที่ดินตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

รูปที่ 2-2 ความลาดชัน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

รูปที่ 2-3 ภูมิประเทศ ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

2.5 สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศจังหวัดน่าน มีรายละเอียดดังนี้

2.5.1 สภาพอากาศทั่วไป

ลักษณะภูมิอากาศของจังหวัดน่าน มีความแตกต่างกันของฤดูกาล โดยอากาศจะร้อนอบอ้าวในฤดูร้อน และหนาวเย็นในฤดูหนาว โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พัดพาเอาความชุ่มชื้นมาสู่ภูมิภาค ทำให้มีฝนตกชุก และจะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ พัดพาเอาความหนาวเย็นสู่ภูมิภาค และจะได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้ ทำให้มีสภาพอากาศร้อน

2.5.2 ฤดูกาล

ฤดูกาลของจังหวัดน่าน พิจารณาตามลักษณะลมฟ้าอากาศของประเทศไทย แบ่งออกได้เป็น 3 ฤดู ดังนี้ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนกุมภาพันธ์ถึงต้นเดือนพฤษภาคม มีอากาศร้อนอบอ้าวทั่วไป โดยเฉพาะในเดือนเมษายนเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวมากที่สุดในรอบปี

ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤษภาคมถึงปลายเดือนกันยายน ซึ่งเป็นระยะที่ลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดเข้าสู่ประเทศไทย อากาศจะชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกตั้งแต่ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด คือ เดือนสิงหาคม

ฤดูหนาว เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนกันยายนถึงปลายเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงที่ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมประเทศไทย อากาศโดยทั่วไปจะหนาวเย็นและแห้งแล้ง เดือนที่มีอากาศหนาวที่สุด คือ เดือนมกราคม

2.5.3 อุณหภูมิ

เนื่องจากจังหวัดน่านอยู่ทางภาคเหนือตอนบน พื้นที่ส่วนใหญ่มีภูเขาล้อมรอบ จึงทำให้มีอากาศหนาวเย็นในฤดูหนาว อุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 26.2 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 33.3 องศาเซลเซียส โดยมีอากาศร้อนที่สุดในเดือนเมษายน ส่วนในฤดูหนาวมีอากาศหนาวเย็น อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 20.8 องศาเซลเซียส

2.5.4 ฝน

บริเวณจังหวัดน่าน มีปริมาณฝนเฉลี่ย 1,264.1 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 120 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด คือ เดือนสิงหาคม มีปริมาณฝนเฉลี่ย 282.7 มิลลิเมตร และฝนตกประมาณ 22 วัน จากเส้นชั้นน้ำฝน (รูปที่ 2-4) พบว่า ตำบลนาไร่หลวงมีฝนอยู่ในช่วง 1,450-1,600 มิลลิเมตร (กรมอุตุนิยมวิทยา, 2562)

2.5.5 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (ปี 2532-2561) ณ สถานีตรวจอากาศน่าน (ตารางที่ 2-1) ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝน (รูปที่ 2-5) ได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดิน และการคายน้ำของพืช เป็นช่วงที่ดินมีความชุ่มชื้นพอเหมาะต่อการเพาะปลูกพืช ซึ่งช่วงนี้จะเริ่มตั้งแต่ต้นเดือนมีนาคมถึงต้นเดือนพฤศจิกายน

แผนการใช้ที่ดินตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

ช่วงที่มีน้ำมากพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้จะเริ่มตั้งแต่ปลายเดือนมีนาคมถึงกลางเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจจะเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ จะเริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤศจิกายนถึงต้นเดือนมีนาคม

ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศอำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน ปี 2532-2561

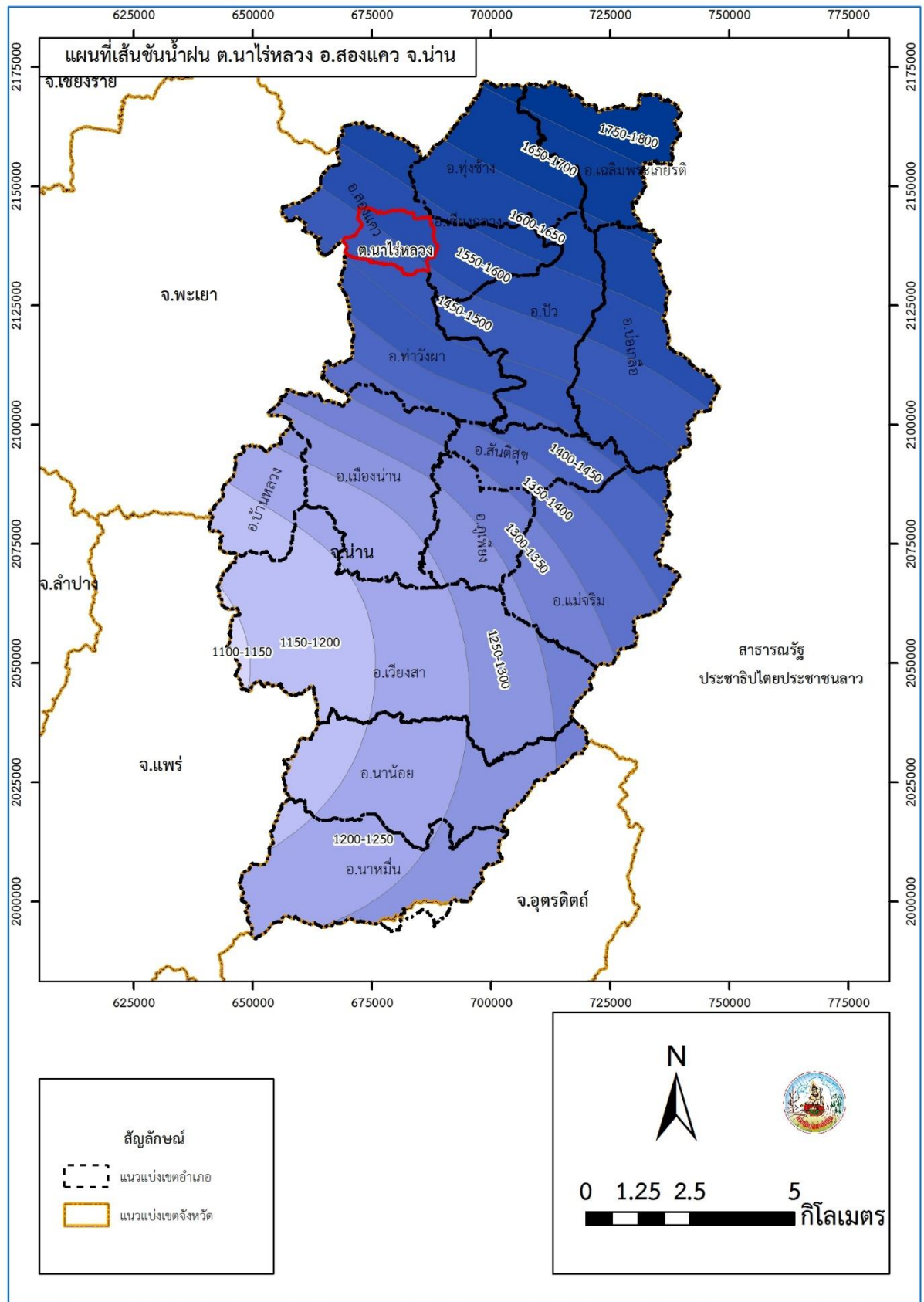
เดือน	อุณหภูมิ (°ซ)			ความชื้นสัมพัทธ์ (เปอร์เซ็นต์)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	การระเหยและการคายน้ำอ้างอิง (มม.)	Eff.R(mm) ปริมาณฝนใช้การ (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	14.9	30.8	21.8	76.0	15.0	2.1	43.7	14.6
ก.พ.	16.1	33.5	23.8	69.0	9.4	1.6	44.5	9.3
มี.ค.	19.4	36.2	27.0	65.0	39.7	4.4	58.3	37.2
เม.ย.	22.6	37.0	29.1	68.0	96.6	8.8	65.4	81.7
พ.ค.	23.9	35.4	28.9	75.0	175.4	15.2	71.3	126.2
มิ.ย.	24.4	33.9	28.6	78.0	129.5	15.7	69.0	102.7
ก.ค.	24.1	32.6	27.8	82.0	217.3	19.5	70.4	141.7
ส.ค.	23.9	32.2	27.4	84.0	282.7	22.2	67.9	153.3
ก.ย.	23.6	32.9	27.4	84.0	207.3	17.2	62.4	138.5
ต.ค.	22.3	32.8	26.7	81.0	61.4	9.5	58.6	55.4
พ.ย.	19.0	31.8	24.4	79.0	16.8	2.9	49.5	16.3
ธ.ค.	15.5	30.1	21.7	78.0	13.0	1.3	44.6	12.7
เฉลี่ย	20.8	33.3	26.2	76.6	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,264.1	120.4	705.6	889.6

หมายเหตุ: * จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

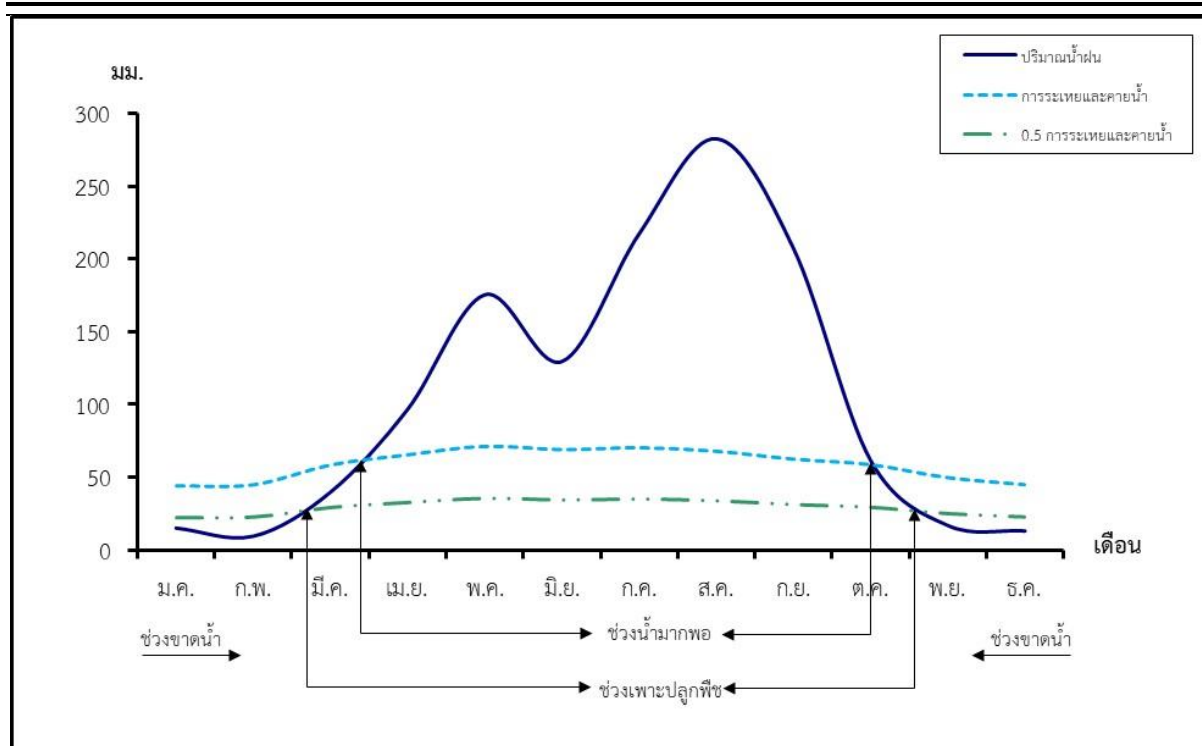
ที่มา: กรมอุตุนิยมวิทยา (2562)

แผนการใช้ที่ดินตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

รูปที่ 2-4 เส้นชั้นน้ำฝน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

รูปที่ 2-5 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดน่าน

2.6 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

สภาพการใช้ที่ดินตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน (2562) ประกอบด้วย ประเภทการใช้ที่ดินต่างๆ (ตารางที่ 2-2 และรูปที่ 2-6) ดังนี้

- 1) พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 1,631 ไร่ หรือร้อยละ 1.39 ของพื้นที่ตำบล
- 2) พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 46,170 ไร่ หรือร้อยละ 39.36 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย การใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้
 - 2.1) เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม มีเนื้อที่ 17 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม
 - 2.2) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 346 ไร่ หรือร้อยละ 0.30 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว
 - 2.3) พืชไร่ มีเนื้อที่ 30,093 ไร่ หรือร้อยละ 25.66 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไร่ร้าง และข้าวไร่
 - 2.4) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 2,997 ไร่ หรือร้อยละ 2.55 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม ยางพารา ปาล์มน้ำมัน สัก และไม้ปลูกเพื่อการค้า
 - 2.5) ไม้ผล มีเนื้อที่ 7,897 ไร่ หรือร้อยละ 6.73 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม ไม้ผลผสม เงาะ ลิ้นจี่ มะขาม และลำไย
 - 2.6) ไร่หมุนเวียน มีเนื้อที่ 4,820 ไร่ หรือร้อยละ 4.11 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ไร่หมุนเวียนร้าง และข้าวโพด(ไร่หมุนเวียน)
- 3) พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 69,135 ไร่ หรือร้อยละ 58.94 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย ป่าไม่ผลัดใบสมบูรณ์ ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู และป่าผลัดใบสมบูรณ์
- 4) พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 129 ไร่ หรือร้อยละ 0.10 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย ทุ่งหญ้าธรรมชาติ ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละมေး และพื้นที่ถม

แผนการใช้ที่ดินตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

5) พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 219 ไร่ หรือร้อยละ 0.19 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ บ่อน้ำในไร่นา และคลองชลประทาน

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,631	1.39
A	พื้นที่เกษตรกรรม	46,170	39.36
A0	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	17	0.01
A001	เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	17	0.01
A1	พื้นที่นา	346	0.30
A101	นาข้าว	346	0.30
A2	พืชไร่	30,093	25.66
A200	ไร่ร้าง	15,281	13.03
A202	ข้าวโพด	14,787	12.61
A216	ข้าวไร่	25	0.02
A3	ไม้ยืนต้น	2,997	2.55
A300	ไม้ยืนต้นร้าง/เสื่อมโทรม	20	0.02
A302	ยางพารา	1,983	1.69
A303	ปาล์มน้ำมัน	285	0.24
A305	สัก	694	0.59
A315	ไม้ปลูกเพื่อการค้า	15	0.01
A4	ไม้ผล	7,897	6.73
A400	ไม้ผลร้าง/เสื่อมโทรม	14	0.01
A401	ไม้ผลผสม	13	0.01
A404	เงาะ	36	0.03
A406	ลิ้นจี่	7,569	6.45
A407	มะขาม	100	0.09
A412	มะขาม	37	0.03
A413	ลำไย	128	0.11
A6	ไร่มุญเวียน	4,820	4.11
A600	ไร่มุญเวียนร้าง	3,684	3.14
A602	ข้าวโพด(ไร่มุญเวียน)	1,136	0.97
F	พื้นที่ป่าไม้	69,135	58.94
F101	ป่าไม้ผลัดใบสมบูรณ์	16,012	13.65
F200	ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู	27	0.02
F201	ป่าผลัดใบสมบูรณ์	53,096	45.27

แผนการใช้ที่ดินตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

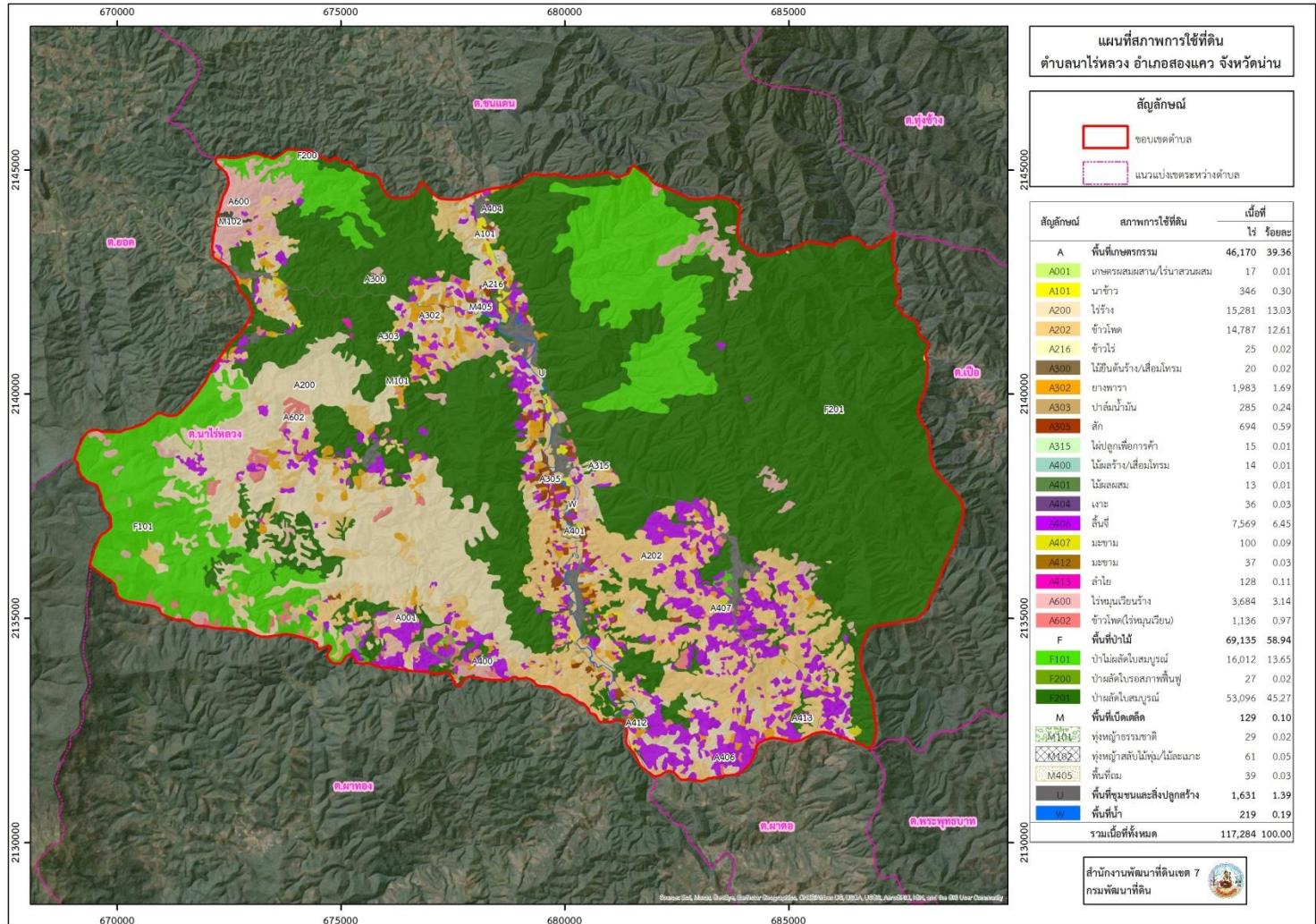
ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน (ต่อ)

หน่วยแผนที่	สภาพการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
M	พื้นที่เปิดเตล็ด	<u>129</u>	<u>0.10</u>
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	29	0.02
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	61	0.05
M405	พื้นที่ถม	39	0.03
W	พื้นที่น้ำ	<u>219</u>	<u>0.19</u>
รวมเนื้อที่ทั้งหมด		117,284	100.00

ที่มา: กลุ่มวางแผนการใช้ที่ดิน (2562)

แผนการใช้ที่ดินตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

รูปที่ 2-6 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

2.7 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.7.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2562 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลนาไร่หลวง มีประชากรรวม 6,191 คน แยกเป็นชาย 3,171 คน เป็นหญิง 3,020 คน ความหนาแน่นโดยเฉลี่ย 32.99 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 1,814 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 727 ครัวเรือน หรือร้อยละ 23.50 เป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 2,367 ครัวเรือน หรือร้อยละ 76.50 ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 ถึง 2-4 และรูปที่ 2-7

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ปี 2562

พื้นที่	จำนวนครัวเรือน	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลนาไร่หลวง	1,814	3,171	3,020	6,191
หมู่ที่ 0	2	15	12	27
หมู่ที่ 1 ถ้ำเวียงแก	320	664	651	1,315
หมู่ที่ 2 ปางปุก	258	431	446	877
หมู่ที่ 3 หางทุ่ง	147	189	183	372
หมู่ที่ 4 บ้านใหม่	48	85	89	174
หมู่ที่ 5 สองแคว	350	377	348	725
หมู่ที่ 6 ชุนน้ำพริก	125	150	107	257
หมู่ที่ 7 ปางไฮ	120	178	166	344
หมู่ที่ 8 วังไผ่	136	194	219	413
หมู่ที่ 9 น้ำพัน	70	143	144	287
หมู่ที่ 10 ผาหมี	238	749	655	1,404

ที่มา : กรมการปกครอง (2562)

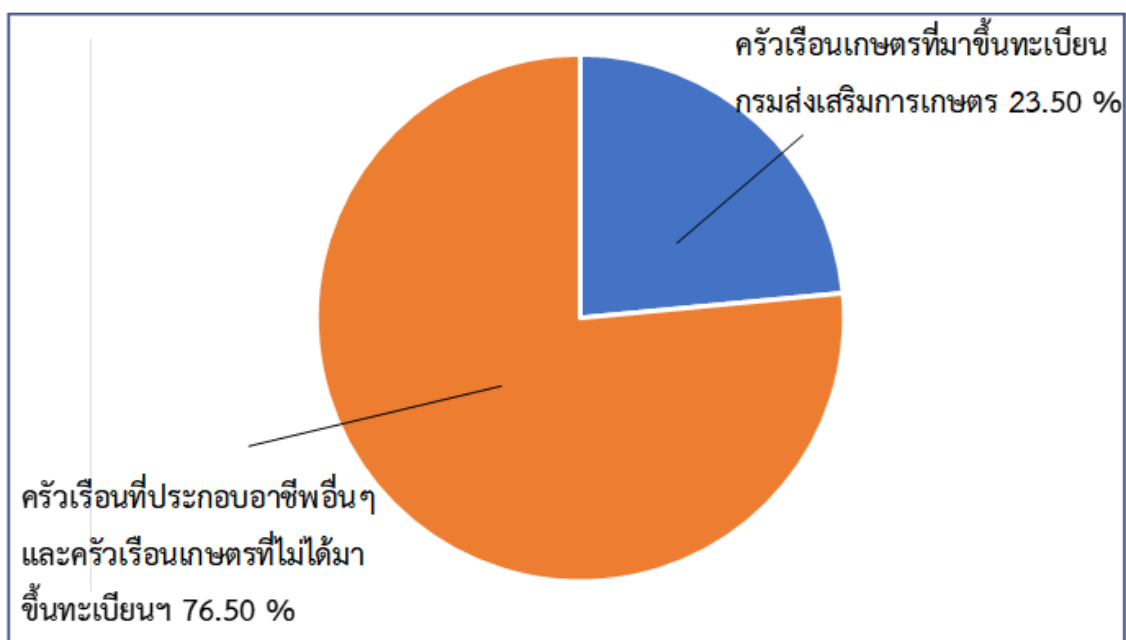

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตรกร ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน
ปี 2564

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด ¹⁾	3,094	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	727	23.50
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่นๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	2,367	76.50

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2562)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2564)

รูปที่ 2-7 สัดส่วนครัวเรือนเกษตรกร ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

2.7.2 ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม

ราษฎรในตำบลนาไร่หลวงส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธและนับถือผี ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น คือ ประเพณีสู้ขวัญ ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีทำบุญสลากภัต ประเพณีสืบชะตาหมู่บ้าน ปีใหม่ ชาวเขาเผ่าม้ง เผ่าเมี่ยน ความเชื่อของชาวบ้านในอำเภอสองแควผูกพันอยู่กับผีมาก ไม่ว่าจะเป็นชาวไทลื้อ ขมุ ม้ง เมี่ยน และถิ่น พิธีกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเกิด แก่ เจ็บ ตาย จะมีเรื่องของผีเกี่ยวข้องกับการดำเนินวิถีชีวิตแทบทั้งสิ้น

2.7.3 สาธารณสุข

ตำบลนาไร่หลวง มีสถานบริการพยาบาล ดังนี้ โรงพยาบาลสองแคว ขนาด 30 เตียง 1 แห่ง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบลบ้านถ้ำเวียงแก 1 แห่ง สถานบริการสาธารณสุขชุมชนบ้านขุนน้ำพริก 1 แห่ง สำนักงานสาธารณสุขอำเภอสองแคว 1 แห่ง

2.7.4 การศึกษา

ตำบลนาไร่หลวงมีสถานการศึกษา 9 แห่ง ประกอบด้วย โรงเรียนระดับประถม จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนสมาคมพยาบาลไทย(โรงเรียนขยายโอกาส) โรงเรียนบ้านปางปุก โรงเรียนบ้านสองแคว โรงเรียนบ้านขุนน้ำมอง สาขาโรงเรียนบ้านสองแคว โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 1 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนไตรเขตประชาสามัคคีรัชชังคลาภิเษก ศูนย์บริการการศึกษานอกกระบวนและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอสองแคว จำนวน 1 แห่ง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบลนาไร่หลวง จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลนาไร่หลวง (บ้านสองแคว) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านปางปุก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านถ้ำเวียงแก

2.7.5 การไฟฟ้า

ตำบลนาไร่หลวงได้รับบริการไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคสาขาอำเภอฮ่อมฮ่อมอำเภอสองแคว มีไฟฟ้าอย่างทั่วถึงทุกหมู่บ้าน และกำลังพัฒนาและขยายไฟฟ้าเพื่อการเกษตรเป็นบางจุด เพื่อให้มีไฟฟ้าแสงสว่างให้ทั่วถึง

2.7.6 คมนาคม

เส้นทางคมนาคมจากตัวจังหวัดน่าน ถึงตำบลนาไร่หลวง เป็นถนนลาดยาง ระยะทางรวม 75 กิโลเมตร การคมนาคมไปแต่ละหมู่บ้านสะดวก เพราะเป็นถนนลาดยาง แต่ยังมีหมู่บ้านอีก 2 หมู่บ้าน คือ บ้านขุนน้ำพริก หมู่ที่ 6 และบ้านน้ำพัน หมู่ที่ 9 ถนนเข้าหมู่บ้านเป็นถนนลูกรังและอยู่บนพื้นที่สูง การคมนาคมในช่วงฤดูฝนต้องใช้รถยนต์ขับเคลื่อน 4 ล้อ จึงจะสามารถเข้าไปสู่หมู่บ้านได้

2.7.7 การประปา

ตำบลนาไร่หลวง ทุกหมู่บ้านใช้ระบบประปาภูเขา

2.7.8 การท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ตำบลนาไร่หลวง เป็นแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ ตามฤดูกาลแต่ยังไม่ได้รับการปรับปรุง หรือจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกและในการเดินทางท่องเที่ยว ถนนหนทางยังเป็นทางลูกรัง แต่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ และองค์การบริหารส่วนตำบลนาไร่หลวงได้มีนโยบายพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวพร้อมทั้งดำเนินการขอรับงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน แหล่งท่องเที่ยวมีดังนี้ น้ำตกตาดทอง น้ำตกห้วยแฉ่ง น้ำตกห้วยตาด ถ้ำเวียงแก น้ำตกน้ำพัน ถ้ำผาหมี จุดชมวิวดอยภูไว น้ำตกผาผึ้ง อ่างเก็บน้ำสองแคว

2.7.9 การอุตสาหกรรม

หน่วยธุรกิจ/การพาณิชย์ในตำบลนาไร่หลวง ประกอบด้วย ร้านค้า/ร้านของชำ 53 แห่ง ร้านเสริมสวย 4 แห่ง ร้านบริการซ่อมเครื่องยนต์/มอเตอร์ไซค์ 8 แห่ง ปั๊มน้ำมันหัวจ่าย/ย่อย 6 แห่ง ร้านตัดเสื้อผ้า 2 แห่ง โรงสีข้าว 6 แห่ง ตลาดชุมชน 1 แห่ง โรงผลิตน้ำดื่ม 2 แห่ง

2.7.10 การรวมกลุ่มอาชีพ

ตำบลนาไร่หลวง มีกลุ่มเศรษฐกิจชุมชน จำนวน 10 กลุ่มอาชีพ ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มอาชีพเกษตร

2.7.11 การเกษตร

ราษฎรส่วนใหญ่มีอาชีพด้านการเกษตร ปลูกข้าว พืชไร่ และไม้ผล ได้แก่ ข้าวนาปี ข้าวโพด ถั่วเขียว มะม่วง เงาะ ฯลฯ

2.7.12 แหล่งน้ำใช้ในครัวเรือนและแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น ตำบลนาไร่หลวงมีแหล่งน้ำกิน น้ำใช้ หรือน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค จากระบบประปาภูเขา อ่างเก็บน้ำสองแคว น้ำยาว น้ำประปาในหมู่บ้าน น้ำบาดาล และน้ำบ่อ แต่ยังคงมีบางหมู่บ้านที่ขาดแคลนน้ำ ใช้อุปโภค-บริโภค ในช่วงฤดูแล้ง

2.7.13 หมอдинอาสา กรมพัฒนาที่ดิน

หมอดินอาสาในตำบลนาไร่หลวง มีจำนวน 7 ราย คือ

1. นายภิรมย์ ทองสุข	หมอดินอาสาระดับอำเภอ	093-1487469
2. นายเปลี่ยน ปุกคาม	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้านปางปุก	092-7801990
3. นายประดิษฐ์ วรรณโกฏ	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้านใหม่	085-6212019
4. นายเจริญ พรหมตอง	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้านสองแคว	-
5. นายแหล่ง พรหมตอง	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้านปางไฮ	097-1304750
6. นายยอดพร แซ่ลี	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้านน้ำพัน	096-6157939
7. นายศุภกิจ เทียนรุ่งยอดภู	หมอดินอาสาระดับหมู่บ้านผาหมี	098-9753085

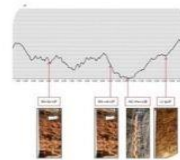
(กรมพัฒนาที่ดิน, 2564)

2.7.14 การถือครองที่ดิน

ปี 2562 ประชากรตำบลนาไร่หลวงจำนวน 6,191 คน ถือครองที่ดินเฉลี่ยคนละ 7.45 ไร่

บทที่ 3

ทรัพยากรธรรมชาติ

บทที่ 3

ทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญในตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน คือ 1) ทรัพยากรป่าไม้ 2) ทรัพยากรน้ำ และ 3) ทรัพยากรดิน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

1) ป่าไม้ตามกฎหมาย ได้แก่ ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าน้ำยาวและป่าน้ำสวด ในพื้นที่ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน มีพื้นที่ 92,297 ไร่ ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-1 และรูปที่ 3-1

ตารางที่ 3-1 ป่าไม้ตามกฎหมาย ในพื้นที่ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

รายชื่อ	ราชกิจจานุเบกษา	เนื้อที่ (ไร่)
ป่าสงวนแห่งชาติ		
ป่าน้ำยาวและป่าน้ำสวด	เล่ม 105 ตอนที่ 37 วันที่ 5 มีนาคม 2531	92,297

2) ป่าตามมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่

2.1) การจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535)

- เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 93,596 ไร่
 - เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 697 ไร่
- ดังรายละเอียดในรูปที่ 3-2

2.2) ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ (มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 28 พฤษภาคม 2528)

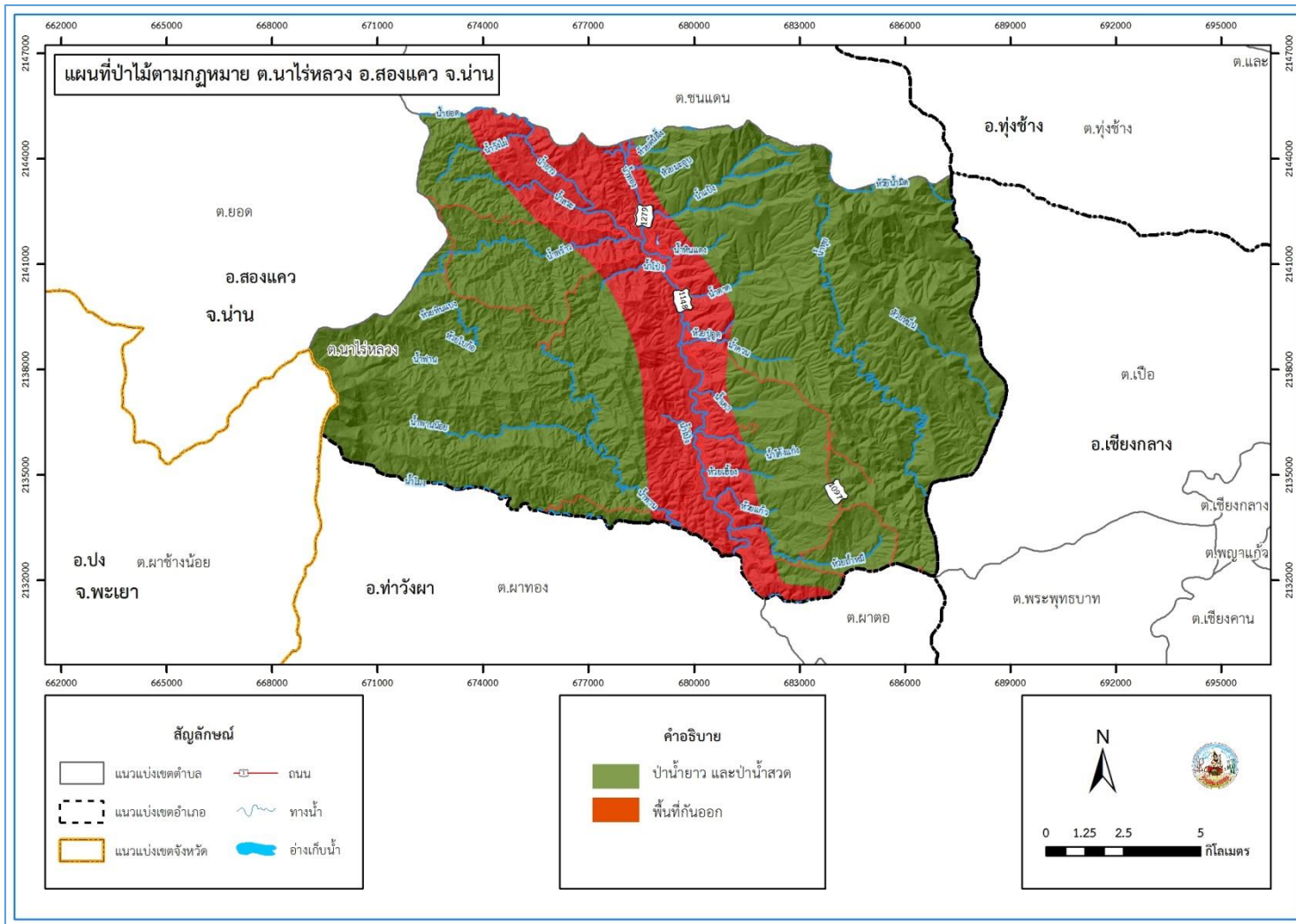
- ชั้นที่ 1A เนื้อที่ 31,859 ไร่
- ชั้นที่ 1B เนื้อที่ 2,376 ไร่
- ชั้นที่ 2 เนื้อที่ 60,858 ไร่
- ชั้นที่ 3 เนื้อที่ 22,191 ไร่

ดังรายละเอียดในรูปที่ 3-3

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้น คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

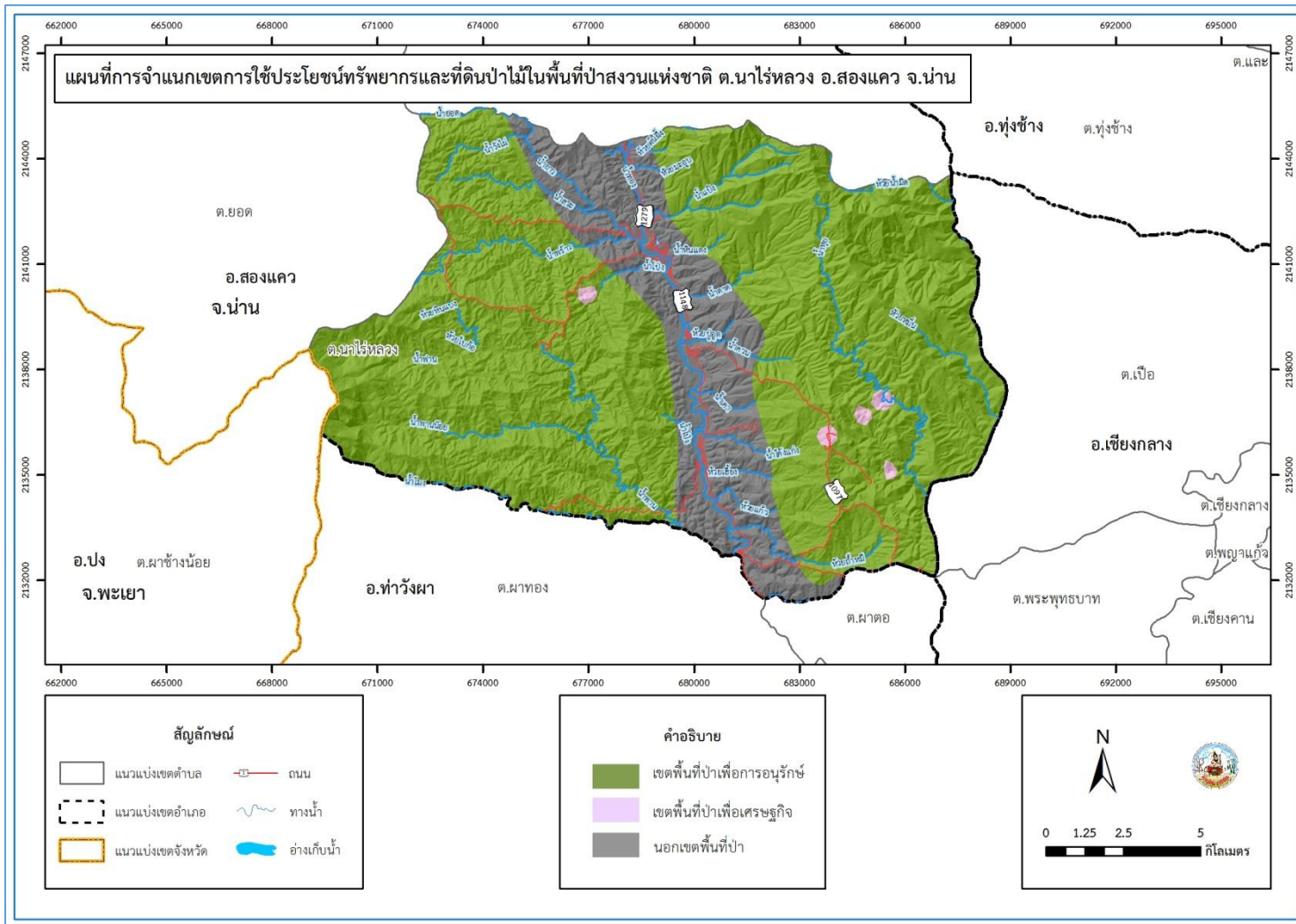
แผนการใช้ที่ดินตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

รูปที่ 3-1 ป่าไม้ตามกฎหมาย ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

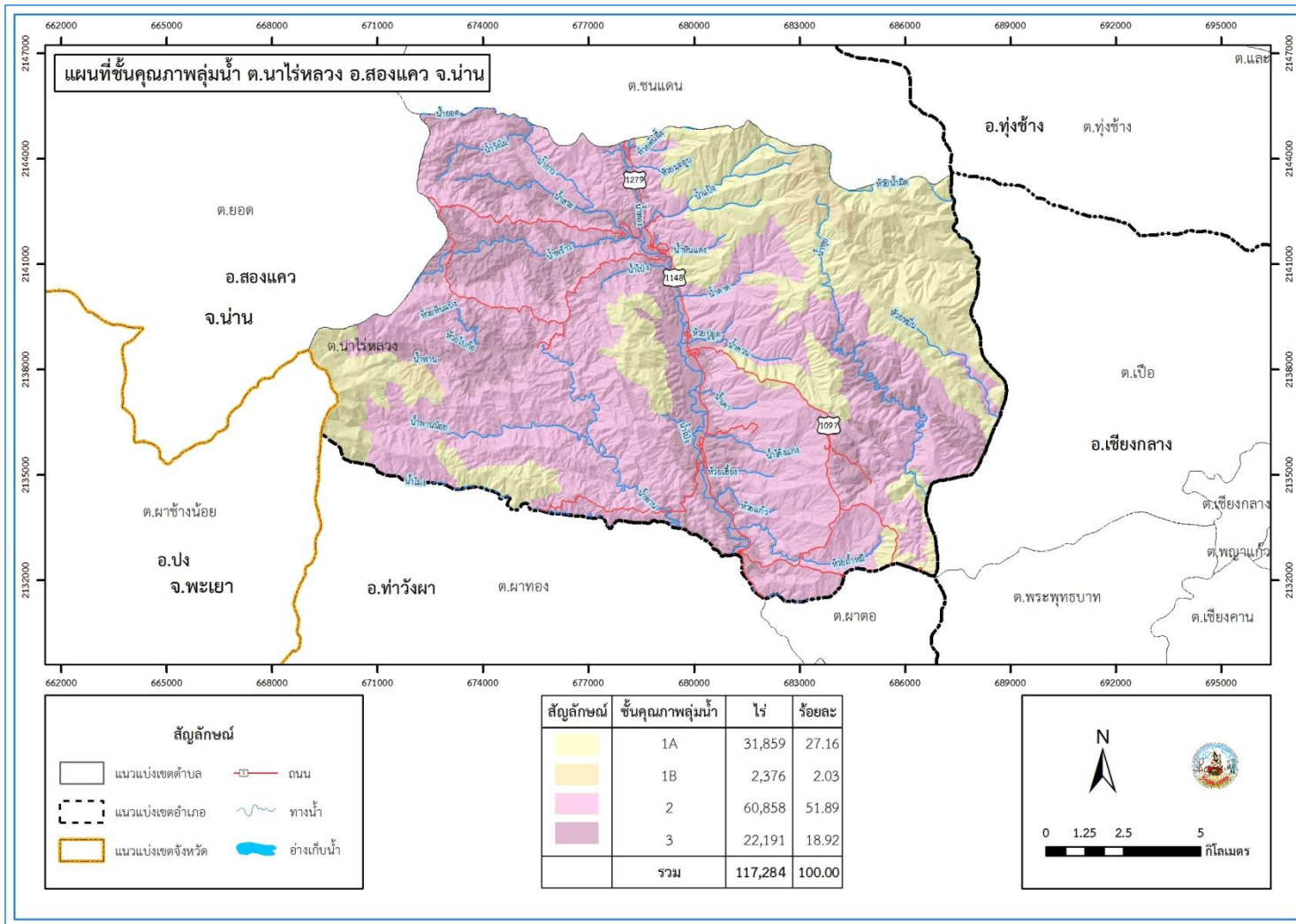
แผนการใช้ที่ดินตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

รูปที่ 3-2 การจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

แผนการใช้ที่ดินตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

รูปที่ 3-3 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 น้ำผิวดิน

1) แหล่งน้ำตามธรรมชาติ ได้แก่ น้ำควน น้ำเคา น้ำโค้งแก่ง น้ำตาด น้ำทอง น้ำแบ่ง น้ำโป่ง น้ำพร้าว น้ำพานน้อย น้ำพาน น้ำวังไผ่ น้ำสระ น้ำหินแดง น้ำห้วย ห้วยแก้ว ห้วยถ้ำหมี่ ห้วยน้ำมุด ห้วยใบก้อ ห้วยปู่อด ห้วยมะอุบ ห้วยหินแบง ห้วยเฮียง น้ำยาว ห้วยต้นผึ้ง น้ำโค้งแก่ง ห้วยหมื่น

2) การพัฒนาแหล่งน้ำ ได้แก่ อ่างเก็บน้ำสองแคว แหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน จำนวน 17 บ่อ ดังรายละเอียดใน รูปที่ 3-4

3.2.2 น้ำใต้ดิน

ในปัจจุบันมีบ่อบาดาลจำนวน 9 บ่อ ปริมาณน้ำบาดาลที่คาดว่าจะพัฒนาได้อยู่ในเกณฑ์ 10 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง และมีปริมาณสารละลายทั้งหมดที่ละลายได้น้อยกว่า 500 มิลลิกรัมต่อลิตร ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-2 และ รูปที่ 3-5

ตารางที่ 3-2 บ่อบาดาล ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

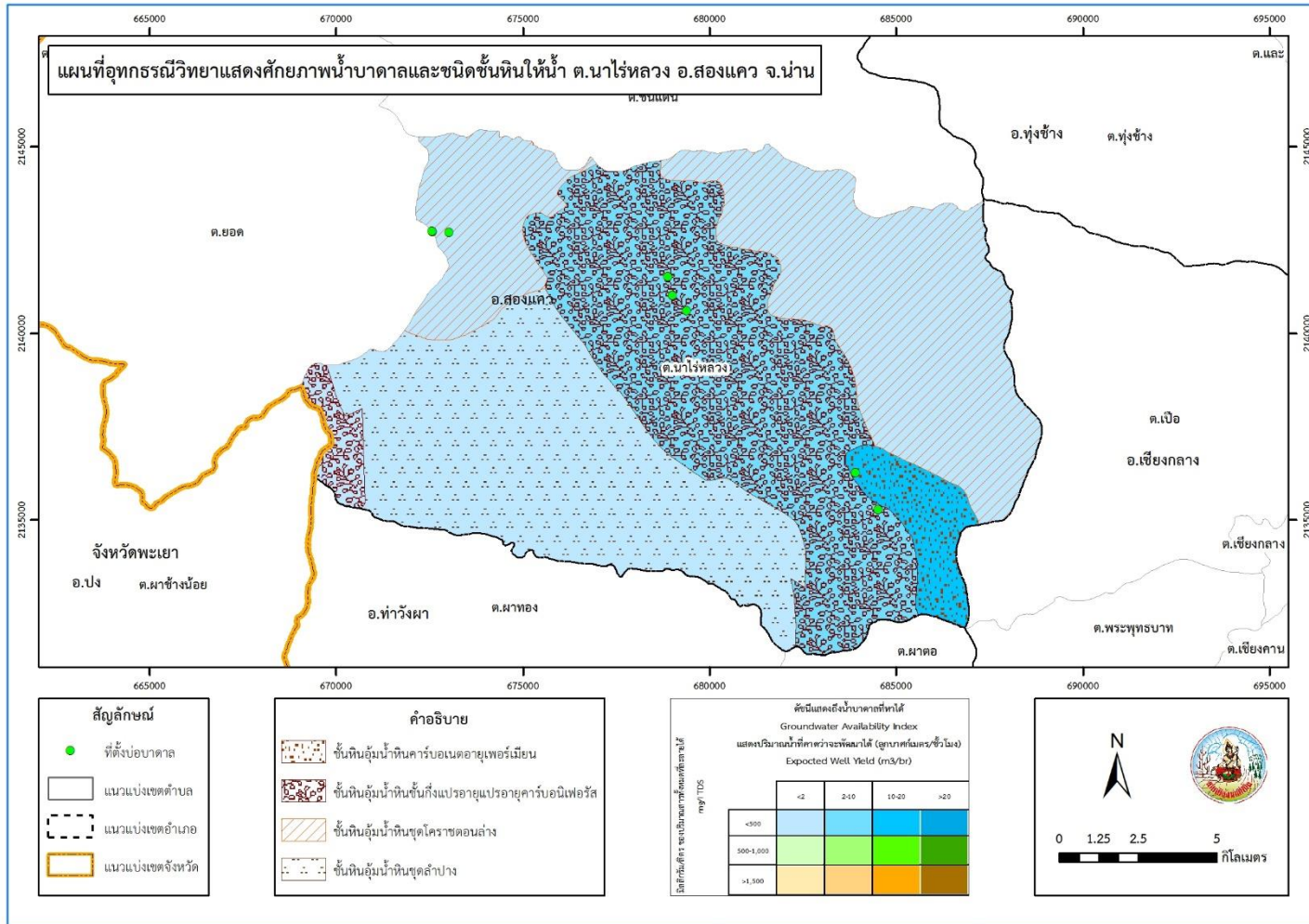
ลำดับ	พิกัด		ประเภทบ่อ	สภาพน้ำ	ความลึกเจาะ (ม.)	ระดับน้ำปกติ (ม.)
	X	Y				
1	673023	2142710	บ่ออุบโภาค-บริโภาค	ใช้ได้-น้ำจืด	132	76
2	683923	2136254	บ่ออุบโภาค-บริโภาค	ใช้ได้-น้ำจืด	92	54
3	688898	2136187	บ่ออุบโภาค-บริโภาค	ใช้ได้-น้ำจืด	42	6
4	684522	2135277	บ่ออุบโภาค-บริโภาค	ใช้ได้-น้ำจืด	126	84
5	679386	2140595	บ่ออุบโภาค-บริโภาค	ใช้ได้-น้ำจืด	36	6
6	678886	2141513	บ่ออุบโภาค-บริโภาค	ใช้ได้-น้ำจืด	40	12
7	679006	2141014	บ่ออุบโภาค-บริโภาค	ใช้ได้-น้ำจืด	66	14
8	672579	2142718	บ่ออุบโภาค-บริโภาค	ใช้ได้-น้ำจืด	100	25
9	672573	2142739	บ่ออุบโภาค-บริโภาค	ใช้ได้-น้ำจืด	100	34

หมายเหตุ: แสดงเฉพาะบ่อบาดาลที่มีข้อมูลสมบูรณ์

ที่มา: กรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2564)

แผนการใช้ที่ดินตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

รูปที่ 3-5 อุทกธรณีวิทยาแสดงศักยภาพน้ำบาดาลและชนิดชั้นหินให้น้ำ ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

3.3 ทรัพยากรดิน

3.3.1 สถานภาพทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ประกอบด้วย

1) ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง (AC-mw) สภาพพื้นที่เป็นลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย มีการระบายน้ำดีปานกลาง คือ

- หน่วยแผนที่ดิน AC-mw-clB : ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,470 ไร่ หรือร้อยละ 1.25 ของพื้นที่ตำบล

2) ชุดดินดานซ่าย (Ds) สภาพพื้นที่เป็นสูงชัน มีการระบายน้ำดี คือ

- หน่วยแผนที่ดิน Ds-sLF : ชุดดินดานซ่าย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 35-50 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 182 ไร่ หรือร้อยละ 0.16 ของพื้นที่ตำบล

3) ชุดดินลี (Li) สภาพพื้นที่เป็นสูงชัน มีการระบายน้ำดี คือ

- หน่วยแผนที่ดิน Li-gLF : ชุดดินลี มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 35-50 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 21,885 ไร่ หรือร้อยละ 18.66 ของพื้นที่ตำบล

4) ดินภูเขาไฟที่ดินเนื้อละเอียดที่มีชั้นส่วนหยาบมากกว่าร้อยละ 35 (Pfa-csk) สภาพพื้นที่เป็นสูงชันถึงสูงชันมาก มีการระบายน้ำดี มีเนื้อที่รวมทั้งหมด 25,248 ไร่ หรือร้อยละ 21.52 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย 2 หน่วยแผนที่ดิน คือ

4.1) หน่วยแผนที่ดิน Pfa-csk-gLF : ดินภูเขาไฟที่ดินเนื้อละเอียดที่มีชั้นส่วนหยาบมากกว่าร้อยละ 35 มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 35-50 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 10,711 ไร่ หรือร้อยละ 9.13 ของพื้นที่ตำบล

4.2) หน่วยแผนที่ดิน Pfa-csk-gLG : ดินภูเขาไฟที่ดินเนื้อละเอียดที่มีชั้นส่วนหยาบมากกว่าร้อยละ 35 มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 50-75 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 14,537 ไร่ หรือร้อยละ 12.39 ของพื้นที่ตำบล

5) ชุดดินวังไห (Wi) สภาพพื้นที่เป็นที่ลูกคลื่นลอนลาด มีการระบายน้ำดีปานกลาง คือ

- หน่วยแผนที่ดิน Wi-clC : ชุดดินวังไห มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,435 ไร่ หรือร้อยละ 1.22 ของพื้นที่ตำบล

6) ดินวังสะพุงที่ลึก (Ws-d) สภาพพื้นที่เป็นเนินเขาถึงสูงชัน มีการระบายน้ำดี มีเนื้อที่รวมทั้งหมด 16,386 ไร่ หรือร้อยละ 13.97 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย 2 หน่วยแผนที่ดิน คือ

6.1) หน่วยแผนที่ดิน Ws-d-clE : ดินวังสะพุงที่ลึก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 15,996 ไร่ หรือร้อยละ 13.64 ของพื้นที่ตำบล

6.2) หน่วยแผนที่ดิน Ws-d-clF : ดินวังสะพุงที่ลึก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 35-50 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 390 ไร่ หรือร้อยละ 0.33 ของพื้นที่ตำบล

7) ดินวังสะพุง ที่มีค่าการอิ่มตัวด้วยประจุบวกที่เป็นต่างต่ำ (Ws-lb) สภาพพื้นที่เป็นเนินเขาถึงสูงชัน มีการระบายน้ำดี มีเนื้อที่รวมทั้งหมด 17,900 ไร่ หรือร้อยละ 15.26 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย 2 หน่วยแผนที่ดิน คือ

7.1) หน่วยแผนที่ดิน Ws-lb-clE : ดินวังสะพุง ที่มีค่าการอิ่มตัวด้วยประจุบวกที่เป็นต่างต่ำ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 3,697 ไร่ หรือร้อยละ 3.15 ของพื้นที่ตำบล

7.2) หน่วยแผนที่ดิน Ws-lb-clF : ดินวังสะพุง ที่มีค่าการอิ่มตัวด้วยประจุบวกที่เป็นต่างต่ำ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 35-50 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 14,203 ไร่ หรือร้อยละ 12.11 ของพื้นที่ตำบล

8) ดินวังสะพุง ที่มีค่าการอิ่มตัวด้วยประจุบวกที่เป็นต่างต่ำ และเป็นดินลึก (Ws-lb,d) สภาพพื้นที่เป็นสูงชัน มีการระบายน้ำดี คือ

- หน่วยแผนที่ดิน Ws-lb,d-clF : ดินวังสะพุง ที่มีค่าการอิ่มตัวด้วยประจุบวกที่เป็นต่างต่ำ และเป็นดินลึก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 35-50 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 8,846 ไร่ หรือร้อยละ 7.54 ของพื้นที่ตำบล

9) ดินวังสะพุงที่ลึกมาก (Ws-vd) สภาพพื้นที่เป็นสูงชัน มีการระบายน้ำดี คือ

- หน่วยแผนที่ดิน Ws-vd-clF : ดินวังสะพุงที่ลึกมาก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 35-50 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 22,082 ไร่ หรือร้อยละ 18.84 ของพื้นที่ตำบล

10) หน่วยแผนที่ดิน U : พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 1,631 ไร่ หรือร้อยละ 1.39 ของพื้นที่ตำบล

11) หน่วยแผนที่ดิน W : พื้นที่น้ำ มีเนื้อที่ 219 ไร่ หรือร้อยละ 0.19 ของพื้นที่ตำบล

ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-3 ถึง 3-4 และรูปที่ 3-5 ถึง 3-6

ตารางที่ 3-3 หน่วยแผนที่ดิน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

หน่วย แผนที่ดิน	คำอธิบาย	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
1. AC-mw-clB	ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์	1,470	1.25
2. Ds-slF	ชุดดินด้านซ้าย มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 35-50 เปอร์เซ็นต์	182	0.16
3. Li-gclF	ชุดดินลึก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 35-50 เปอร์เซ็นต์	21,885	18.66
4. Pfa-csk-gclF	ดินภูเขาไฟที่ดินเนื้อละเอียดที่มีชั้นส่วนหยาบมากกว่าร้อยละ 35 มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 35-50 เปอร์เซ็นต์	10,711	9.13
5. Pfa-csk-gclG	ดินภูเขาไฟที่ดินเนื้อละเอียดที่มีชั้นส่วนหยาบมากกว่าร้อยละ 35 มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียวปนกรวด ความลาดชัน 50-75 เปอร์เซ็นต์	14,537	12.39
6. Wi-clC	ชุดดินวังเห มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 5-12 เปอร์เซ็นต์	1,435	1.22
7. Ws-d-clE	ดินวังสะพุงที่ลึก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์	15,996	13.64
8. Ws-d-clF	ดินวังสะพุงที่ลึก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 35-50 เปอร์เซ็นต์	390	0.33
9. Ws-lb-clE	ดินวังสะพุง ที่มีค่าการอุ้มน้ำด้วยประจุบวกที่เป็นต่างต่ำ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 20-35 เปอร์เซ็นต์	3,697	3.15
10. Ws-lb-clF	ดินวังสะพุง ที่มีค่าการอุ้มน้ำด้วยประจุบวกที่เป็นต่างต่ำ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 35-50 เปอร์เซ็นต์	14,203	12.11
11. Ws-lb,d-clF	ดินวังสะพุง ที่มีค่าการอุ้มน้ำด้วยประจุบวกที่เป็นต่างต่ำ และเป็นดินลึก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 35-50 เปอร์เซ็นต์	8,846	7.54
12. Ws-vd-clF	ดินวังสะพุงที่ลึกมาก มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนดินเหนียว ความลาดชัน 35-50 เปอร์เซ็นต์	22,082	18.84
13. U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,631	1.39
14. W	พื้นที่น้ำ	219	0.19
รวม		117,284	100.00

ที่มา: กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน (2563)

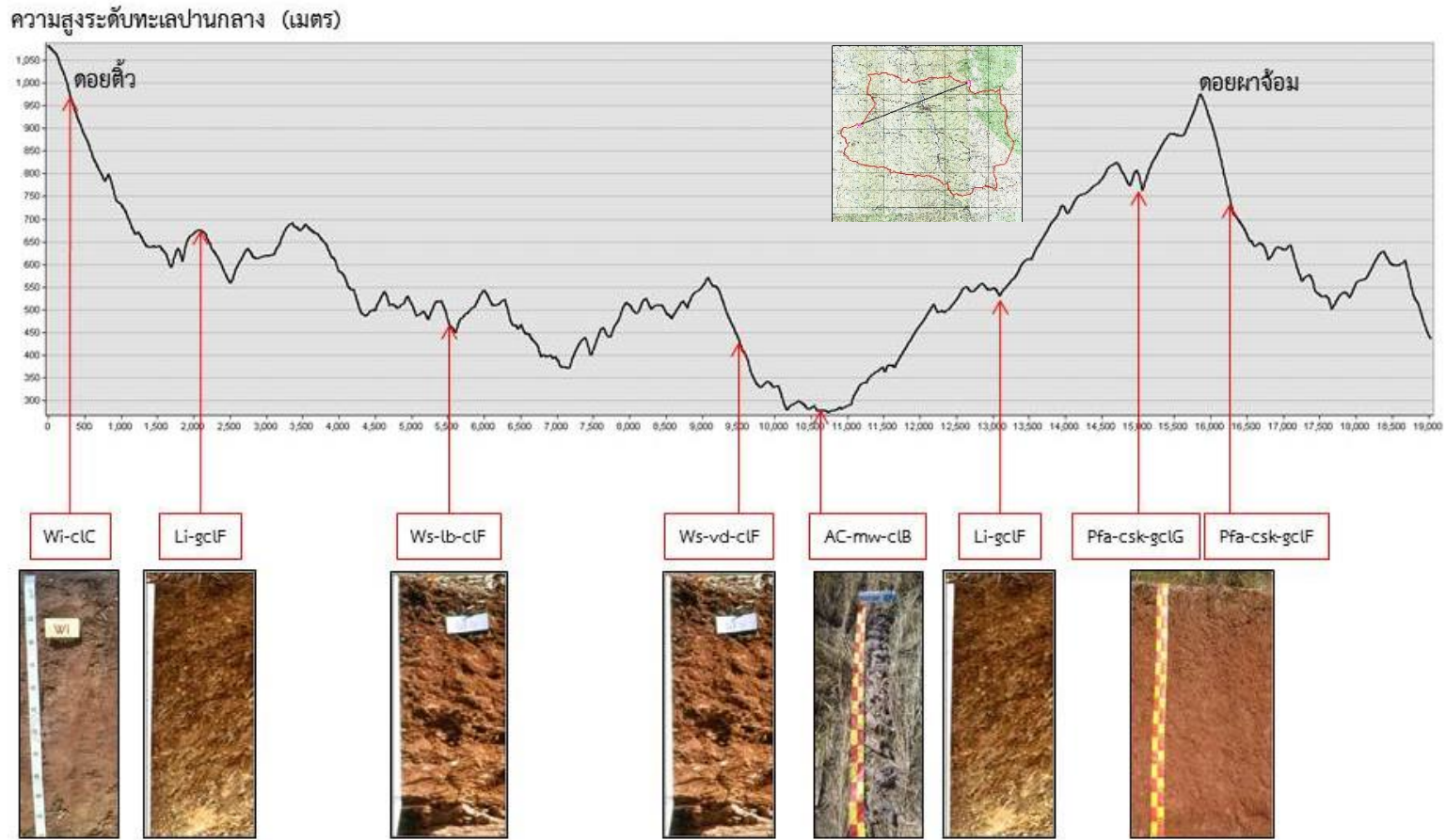

แผนการใช้ที่ดินตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

ตารางที่ 3-4 สมบัติดิน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

หน่วยแผนที่	ความลาดชัน (%)	ความลึก (cm)	การระบายน้ำ	เนื้อดิน		pH		BS	ความอุดมสมบูรณ์	เนื้อที่	
				บน	ล่าง	บน	ล่าง			ไร่	ร้อยละ
1. AC-mw-clB	2-5	>150	ดีปานกลาง	cl	sl/cl/scl	5.0-6.5	5.5-7.0	<35	ปานกลาง	1,470	1.25
2. Ds-slF	35-50	>150	ดี	scl	scl	5.0-6.5	4.5-5.5	<35	ปานกลาง	182	0.16
3. Li-gclF	35-50	25-50	ดี	gcl	vgc	5.5-6.5	5.5-6.5	>35	ปานกลาง	21,885	18.66
4. Pfa-csk-gclF	35-50	25-50	ดี	gcl	vgc	5.0-6.5	4.5-5.5	<35	ต่ำ	10,711	9.13
5. Pfa-csk-gclG	50-75	25-50	ดี	gcl	vgc	5.0-6.5	4.5-5.5	<35	ต่ำ	14,537	12.39
6. Wi-clC	5-12	>150	ดีปานกลาง	cl	c	6.0-7.0	5.0-6.5	35-75	ปานกลาง	1,435	1.22
7. Ws-d-clE	20-35	100-150	ดี	cl	c	6.0-7.0	5.5-7.0	35-75	ปานกลาง	15,996	13.64
8. Ws-d-clF	35-50	100-150	ดี	cl	c	6.0-7.0	5.5-7.0	35-75	ปานกลาง	390	0.33
9. Ws-lb-clE	20-35	50-100	ดี	cl	c/cr	5.0-6.0	4.5-5.5	>35	ปานกลาง	3,697	3.15
10. Ws-lb-clF	35-50	50-100	ดี	cl	c/cr	5.0-6.0	4.5-5.5	>35	ปานกลาง	14,203	12.11
11. Ws-lb,d-clF	35-50	100-150	ดี	cl	c	5.0-6.0	4.5-5.5	>35	ปานกลาง	8,846	7.54
12. Ws-vd-clF	35-50	>150	ดี	cl	c	6.0-7.0	5.5-7.0	>35	ปานกลาง	22,082	18.84
13. U										1,631	1.39
14. W										219	0.19
รวมเนื้อที่ทั้งหมด										117,284	100.00

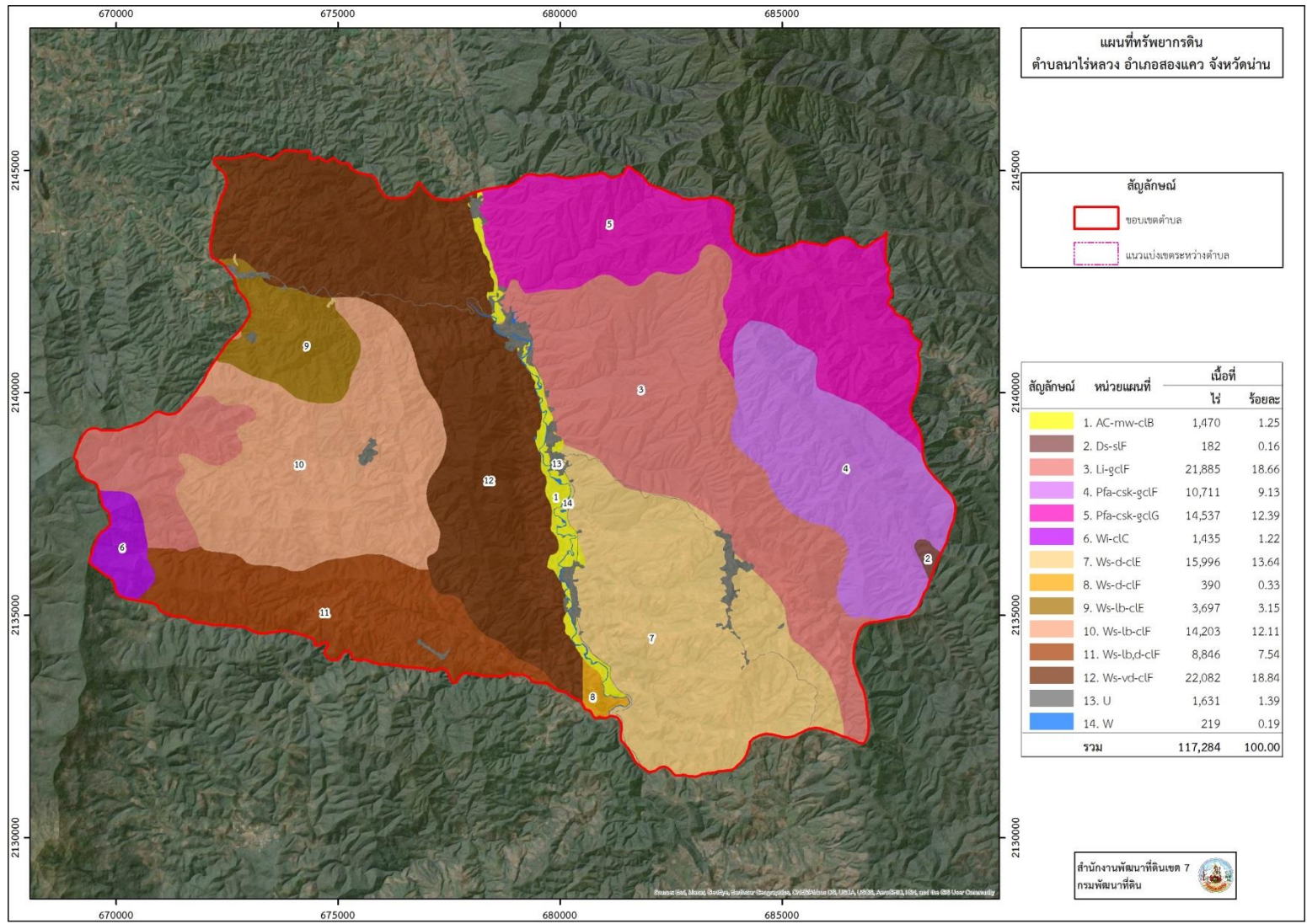
ที่มา: กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน (2563)

รูปที่ 3-6 ภูมิประเทศและชุดดิน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

แผนการใช้ที่ดินตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

รูปที่ 3-7 ทรัพยากรดิน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

3.3.2 การชะล้างพังทลายของดิน

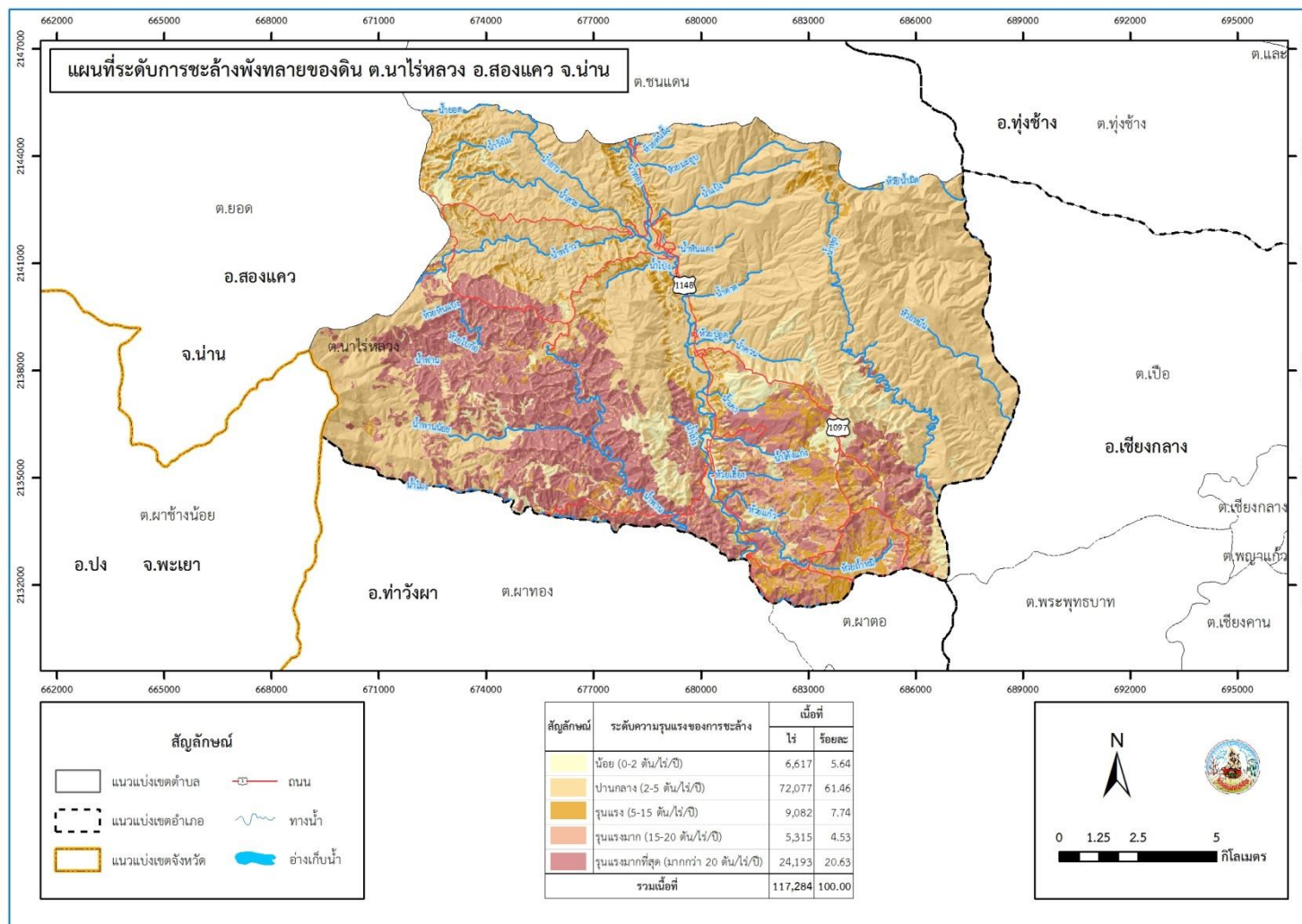
จากการประเมินการชะล้างพังทลายของดินโดยใช้สมการการสูญเสียดินสากล (Universal Soil Loss Equation; USLE) ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน มีการชะล้างพังทลายของดิน ดังรายละเอียดในตารางที่ 3-5 และรูปที่ 3-7

ตารางที่ 3-5 การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

การชะล้างพังทลายของดิน	การสูญเสียดิน (ตัน/ปี)	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
น้อย (0-2 ตัน/ไร่/ปี)	-	6,617	5.64
ปานกลาง (2-5 ตัน/ไร่/ปี)	144,154	72,077	61.46
รุนแรง (5-15 ตัน/ไร่/ปี)	45,410	9,082	7.74
รุนแรงมาก (15-20 ตัน/ไร่/ปี)	79,725	5,315	4.53
รุนแรงมากที่สุด (>20 ตัน/ไร่/ปี)	483,860	24,193	20.63
รวม	753,149	117,284	100.00

แผนการใช้ที่ดินตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

รูปที่ 3-8 การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

บทที่ 4

กระบวนการ มีส่วนร่วมของชุมชน

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1. หลักการ

กระบวนการมีส่วนร่วมเป็นความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยหลัก 3 ประการ คือ

- 1) พื้นที่ (Area)
- 2) หน้าที่ขององค์กร หรือภารกิจ (Function)
- 3) ความร่วมมือ (Participation)

การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงมีสาระสำคัญที่จำเป็นในการจัดทำโครงการ เช่น

- 1) สภาพปัญหาของชุมชนหรือเกษตรกร
- 2) ความต้องการของชุมชน
- 3) โครงการที่จะแก้ไขปัญหาที่เป็นไปตามความต้องการของประชาชน
- 4) พื้นที่ที่จะดำเนินโครงการ

ทั้งนี้ ผู้ที่จำเป็นต้องเข้าร่วมกระบวนการ คือ เกษตรกรในพื้นที่ตำบล ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ใหญ่บ้าน และกำนัน รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ในกรณีของแผนการใช้ที่ดินตำบลนั้น การจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนจะมีสาระสำคัญของชุมชนในภาพรวม และเกษตรกรแต่ละราย เช่น

- 1) ปัญหาทรัพยากรดิน
- 2) ปัญหาการประกอบอาชีพ
- 3) ความต้องการของชุมชนหรือเกษตรกรแต่ละราย
- 4) แผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีอยู่ในปัจจุบัน

จากสาระสำคัญใน 4 ประการ ดังกล่าว แผนการใช้ที่ดินตำบลจะต้องจัดทำขึ้นโดยมี “กิจกรรมตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน หรือเกษตรกรแต่ละราย รวมทั้งตอบสนองต่อแผนงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ตรงตามอำนาจหน้าที่ของกรมพัฒนาที่ดิน และโดยความร่วมมือของส่วนราชการต่างๆ

4.2 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2564 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.2.1 ปัญหาหลักของตำบลนาไร่หลวง คือ

- 1) ปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 2) ปัญหาดินเสื่อมโทรม ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ การชะล้างพังทลายของหน้าดิน
- 3) ปัญหากรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกิน
- 4) ปัญหาไม่มีตลาดรองรับผลผลิต

- 5) ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมในชุมชน
- 6) ปัญหารายได้ไม่พอกับรายจ่าย

4.2.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และองค์การบริหารส่วนตำบลนาไร่หลวง มีความต้องการ 7 ประการ คือ

- 1) ต้องการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร พัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำ พัฒนาแหล่งน้ำต้นทุน พัฒนาระบบส่งน้ำ
- 2) ต้องการความรู้ในการปรับปรุงบำรุงดิน การวิเคราะห์ดินเบื้องต้น ปัจจัยการผลิต และนวัตกรรมในการปรับปรุงบำรุงดิน และการส่งเสริมด้านการอนุรักษ์ดินและน้ำทั้งวิธีพืชและวิธีกล
- 3) ต้องการกรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกินทางการเกษตร
- 4) ต้องการเป็นศูนย์กลางการเกษตรแบบครบวงจร
- 5) ต้องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมของชุมชน
- 6) ต้องการศึกษาดูงานและส่งเสริมพัฒนาอาชีพในช่วงนอกฤดูกาลเกษตร การรวมกลุ่มการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร มีรายได้เพิ่ม

- 1) กรณีปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรที่ได้ดำเนินการในพื้นที่ตำบลนาไร่หลวง จะเป็นการบูรณาการร่วมกับสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ได้แก่ การพัฒนาระบบท่อส่งน้ำเข้าสู่แปลงเกษตรกร และเป็นการบูรณาการร่วมกับกรมทรัพยากรน้ำ โครงการน่าน sand box และองค์การบริหารส่วนตำบลนาไร่หลวง ได้แก่ การพัฒนาแหล่งกักเก็บน้ำผิวดิน ระบบประปาภูเขา และระบบท่อส่งน้ำในพื้นที่ตำบลนาไร่หลวง

- 2) กรณีการแก้ไขปัญหาดินเสื่อมโทรม ความอุดมสมบูรณ์ต่ำ

ในส่วนของความอุดมสมบูรณ์ของดินนั้น จากการวิเคราะห์ดินในพื้นที่ตำบลนาไร่หลวง พบว่า ร้อยละ 55.61 ของดินในพื้นที่ตำบลนาไร่หลวง เป็นชุดดินวังสะพุง (Ws) มีปฏิกริยาของดินส่วนใหญ่มีสภาพเป็นกรดปานกลางถึงเป็นกลาง ธาตุอาหารที่สำคัญ คือ ไนโตรเจน ฟอสฟอรัส ค่อนข้างต่ำ ความอุดมสมบูรณ์ของดินภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง การใช้ประโยชน์ที่ดินอย่างต่อเนื่อง ทำให้จำเป็นต้องมีการปรับปรุงบำรุงดินอย่างสม่ำเสมอ ประกอบกับพื้นที่เกษตรส่วนใหญ่มีความลาดชัน ทำให้ตำบลนาไร่หลวงมีปัญหาการชะล้างพังทลายของดินในพื้นที่ แบ่งตามระดับความรุนแรง ดังนี้

น้อย	เนื้อที่ 6,617 ไร่ (5.64%)
ปานกลาง	เนื้อที่ 72,077 ไร่ (61.46%)
รุนแรง	เนื้อที่ 9,082 ไร่ (7.74%)
รุนแรงมาก	เนื้อที่ 5,315 ไร่ (4.53%)
รุนแรงมากที่สุด	เนื้อที่ 24,193 ไร่ (20.63%)

เกษตรกรในพื้นที่ต้องการองค์ความรู้ในการพัฒนาที่ดิน ต้องการเครื่องมือหรือเทคนิคในการวิเคราะห์ดินเบื้องต้น ต้องการนวัตกรรมและเทคโนโลยีในการปรับปรุงบำรุงดิน ต้องการรับการสนับสนุนปัจจัยการผลิตในการปรับปรุงบำรุงดินจากหน่วยงานภาครัฐ และจำเป็นต้องทำการเกษตรควบคู่ไปกับการมีมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำวิธีพืชและวิธีกล

3) กรณีการแก้ไขปัญหากรรมสิทธิ์ในที่ดินทำกินนั้น

พื้นที่เกษตรในตำบลนาไร่หลวงจะมีความลาดชัน อยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าน้ำยาว และป่าน้ำสวด แต่มีสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน) ได้มาจัดตั้งโครงการพัฒนาพื้นที่สูง แบบโครงการหลวงถ้ำเวียงแก้ว และโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงวังไผ่ ทำให้เกษตรกรได้รับ สิทธิ์ในที่ดินทำกินเพื่อการเกษตร เกษตรกรต้องการองค์ความรู้ในการทำเกษตรควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ ดินและน้ำแบบวิธีพืชและวิธีกล และในพื้นที่ที่อยู่ระหว่างการดำเนินการของคณะกรรมการนโยบายที่ดิน แห่งชาติเพื่อประกาศพื้นที่ คทช. ควรมีการทำเกษตรควบคู่ไปกับมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำทั้งวิธีพืช และวิธีกลเพื่อรักษาและฟื้นฟูพื้นที่ต้นน้ำ ลดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน ส่งเสริมพัฒนาอาชีพเกษตรกร ในรูปแบบเศรษฐกิจชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้การอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสม

4) กรณีการแก้ไขปัญหาไม่มีตลาดรองรับผลผลิต

เกษตรกรในพื้นที่ตำบลนาไร่หลวง ต้องเผชิญกับปัญหาเรื่องตลาดของกาแฟ ถิ่นจี้ และ มะม่วง ที่ไม่แน่นอน ผลผลิตล้นตลาด ไม่มีพ่อค้ามารับซื้อผลผลิต ทำให้เกษตรกรมีความกังวลกับการ ปลูกพืชทางเลือกชนิดใหม่ที่หน่วยงานภาครัฐมาส่งเสริม ชุมชนตำบลนาไร่หลวงต้องการให้มีการพัฒนา ชุมชนให้เป็ศูนย์กลางการเกษตรแบบครบวงจร องค์การบริหารส่วนตำบลนาไร่หลวงได้มีโอกาสบูรณา การงานร่วมมูลนิธิอภัยภูเบศร ที่เข้ามาส่งเสริมการวิจัยเกี่ยวกับพืชสมุนไพรในพื้นที่ตำบลนาไร่หลวง และพัฒนาต่อยอดการผลิตพืชสมุนไพร แปรรูป และเชื่อมโยงกับช่องทางตลาดในการจำหน่าย ผลผลิตพืชสมุนไพร และมีการบูรณาการร่วมกับมูลนิธิรักษาน่าน จัดทำโครงการก่อตั้งศูนย์ส่งเสริมและ รับซื้อผลผลิตของตำบลนาไร่หลวงผ่านวิสาหกิจชุมชน

5) กรณีการแก้ไขปัญหาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ตำบลนาไร่หลวงยังมีปัญหาเรื่องระบบน้ำอุปโภคบริโภคไม่เพียงพอและไม่สะอาด ปัญหาท่อน้ำประปาอุดตัน ขาดการซ่อมแซม ปัญหาความไม่เสถียรของระบบไฟฟ้า ปัญหาชุมชนแออัด และปัญหาขยะล้นชุมชน ถนนเข้าสู่พื้นที่ทำการเกษตรเป็นไปด้วยความยากลำบากและไม่ทั่วถึง ชุมชน ตำบลนาไร่หลวงมีความต้องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งแวดล้อมในชุมชน องค์การบริหารส่วน ตำบลนาไร่หลวงควรศึกษาปัญหาและความต้องการของท้องถิ่น ตลอดจนจัดลำดับความสำคัญของ ปัญหาเพื่อนำมากำหนดแนวทางในการพัฒนาได้อย่างถูกต้องตามความต้องการของชุมชนในประเด็น ปัญหาบางเรื่องที่เกิดขีดความสามารถของท้องถิ่น ทางองค์การบริหารส่วนตำบลควรทำเรื่องถึงส่วน ราชการที่เกี่ยวข้องโดยตรงเพื่อขอรับการสนับสนุนในการศึกษาปัญหา แนวทาง การแก้ไขจัดทำโครงการ และงบประมาณเพื่อดำเนินการต่อไป

6) กรณีการแก้ไขปัญหารายได้ไม่พอกับรายจ่าย

การแก้ไขปัญหารายได้ไม่พอกับรายจ่าย เกษตรกรมีความต้องการลดต้นทุนการผลิต และ ปรับปรุงบำรุงดินเพื่อยกระดับผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ขึ้น มีความต้องการเพิ่มมูลค่าให้สินค้าเกษตร ตลอดจน ต้องการอาชีพเสริมให้แก่กลุ่มผู้สูงอายุ และเกษตรกรในช่วงนอกเวลาภาคการเกษตร โดยการศึกษาดู งานและต้องการรับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐเพื่อส่งเสริมพัฒนาอาชีพ ต้องการรวมกลุ่มกันเพื่อ พัฒนาอาชีพ มีการแปรรูปเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตร มีรายได้ในครัวเรือนเพิ่มขึ้น องค์การบริหารส่วน ตำบลนาไร่หลวงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนากลุ่มอาชีพภายในตำบล

ผลจากการจัดทำกรมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้านกายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

- 1) **แรงขับเคลื่อน (Driver)** มี 4 ประการ คือ
 - 1.1) ประชากรที่เพิ่มขึ้น
 - 1.2) การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ภัยพิบัติที่รุนแรงขึ้น
 - 1.3) การแข่งขันทางการตลาดที่สูงขึ้น
 - 1.4) ค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้น
- 2) **แรงกดดัน (Pressure)** ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 5 ประการ คือ
 - 2.1) ภัยแล้งซ้ำซาก ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร ขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภค
 - 2.2) การแผ้วถางป่าเพื่อจับจองพื้นที่ทำการเกษตร
 - 2.3) การชะล้างพังทลายของหน้าดิน
 - 2.4) การปลูกพืชเชิงเดี่ยวเพิ่มขึ้น
 - 2.5) การลงทุนทางการเกษตรเพิ่มสูงขึ้น
- 3) **สถานะ (State)** ที่เกิดแรงกดดัน มี 6 ประการ คือ
 - 3.1) ความเสื่อมโทรมของดินทางกายภาพ/เคมี/ชีวภาพ
 - 3.2) ขาดแคลนน้ำอุปโภค/บริโภค
 - 3.3) ขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
 - 3.4) ต้นทุนการผลิตสูง
 - 3.5) ราษฎรเรียกร้องสิทธิในที่ดิน
 - 3.6) มีปัญหาด้านการตลาดสินค้าเกษตร ไม่มีตลาดรองรับผลผลิต ผลผลิตราคาตกต่ำ
 - 3.7) เกษตรกรประสบภาวะขาดทุนจากภาคการเกษตร
- 4) **ผลกระทบ (Impact)** ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 4 ประการ คือ
 - 4.1) แหล่งน้ำที่มีอยู่ต้นเหินจากตะกอน
 - 4.2) ผลผลิตเสียหายจากภัยแล้ง
 - 4.3) ผลผลิตพืชต่ำ การลงทุนภาคการเกษตรสูง
 - 4.4) ผลผลิตทางการเกษตรถูกกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง
 - 4.5) รายได้ไม่พอกับรายจ่าย หนี้สินในครัวเรือนเพิ่มขึ้น
 - 4.6) มีปัญหาต่อคุณภาพชีวิต
 - 4.7) ความขัดแย้งของชุมชนกับภาครัฐในเรื่องการจับจองที่ดินทำกินโดยไร้กรรมสิทธิ์
- 5) **การตอบสนอง (Response)** ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้
 - อดีต-ปัจจุบัน**
 - พื้นที่ลาดชัน**
 - (1) คูรับน้ำขอบเขา
 - (2) บ่อตักตะกอน
 - (3) ฝ่ายชะลอน้ำ
 - (4) ปลูกหญ้าแฝก ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน รักษาความชื้นในดิน
 - (5) พัฒนาพื้นที่เกษตรบนพื้นที่สูง ภายใต้โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง

(6) ระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่
พื้นที่ราบ

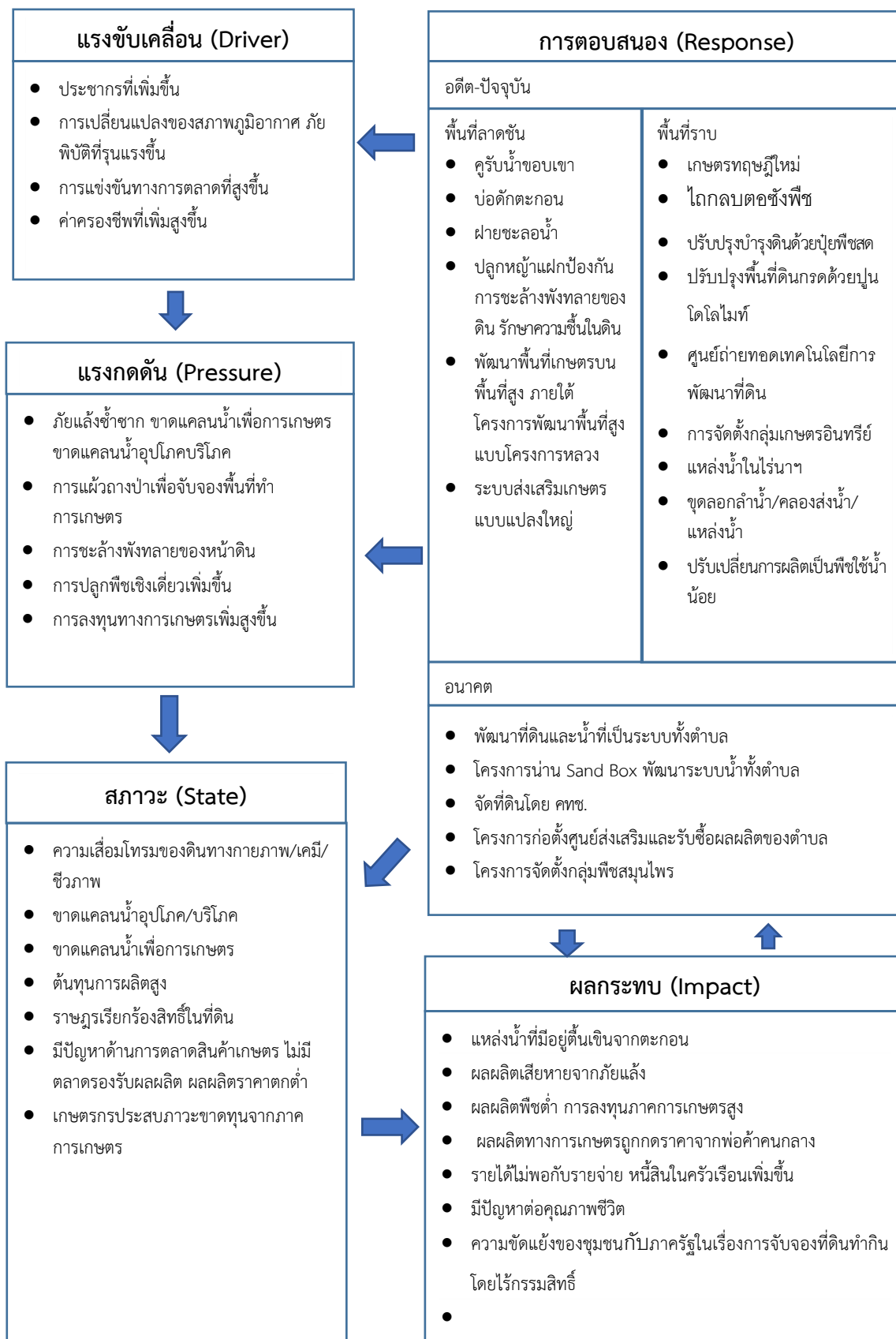
- (1) เกษตรทฤษฎีใหม่
- (2) ไถกลบตอซังพืช
- (3) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด
- (4) ปรับปรุงพื้นที่ดินกรดด้วยปูนโดโลไมท์
- (5) ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการพัฒนาก่อนที่ดิน
- (6) การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรอินทรีย์
- (7) แหล่งน้ำไร่นานอกเขตชลประทาน
- (8) ขุดลอกลำน้ำ/คลองส่งน้ำ/แหล่งน้ำ
- (9) ปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชใช้น้ำน้อย

อนาคต

- (1) พัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล
- (2) โครงการน่าน Sand Box พัฒนาระบบน้ำในพื้นที่ตำบลนาไร่หลวง
- (3) โครงการจัดที่ดินทำกินในชุมชนตามนโยบายรัฐบาล (คทช.)
- (4) โครงการก่อตั้งศูนย์ส่งเสริมและรับซื้อผลผลิตของตำบลนาไร่หลวงผ่านวิสาหกิจชุมชน
- (5) โครงการส่งเสริมการวิจัย และรวมกลุ่มการปลูกพืชสมุนไพรและการตลาดพืชสมุนไพร
ดังมีรายละเอียดในรูปที่ 4-2

แผนการใช้ที่ดินตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

4.3 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

- 1) ข้าวนาปี เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีในช่วงฤดูฝน โดยปลูกระหว่างเดือนมิถุนายน และจะเก็บเกี่ยวช่วงเดือนธันวาคม พันธุ์ข้าวที่ปลูก ได้แก่ ข้าว ข้าวเหนียวพันธุ์สันป่าตอง 1 และข้าวเหนียวพันธุ์ชีวชา
- 2) ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรจะปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ในช่วงฤดูฝน โดยปลูกตั้งแต่เดือนพฤษภาคม และจะเก็บเกี่ยวช่วงเดือนตุลาคม
- 3) มันสำปะหลัง เกษตรกรจะปลูกมันสำปะหลังช่วงต้นฤดูฝนระหว่างเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม ซึ่งจะมีอายุจากวันปลูกถึงเก็บเกี่ยวประมาณ 10-14 เดือน
- 4) ไม้ผล ที่นิยมปลูก ได้แก่ ลิ้นจี่ มะม่วง และกาแฟ
- 5) ไม้ยืนต้น ที่นิยมปลูก ได้แก่ ยางพารา และสัก

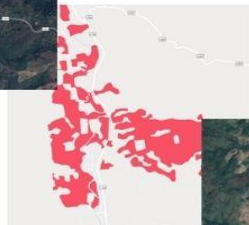
(รูปที่ 4-3)

ชนิดพืช	เดือน													
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.		
1. ข้าว							ข้าวนาปี							
2. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์							ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์							
3. มันสำปะหลัง	มันสำปะหลัง													
4. ไม้ผล	ลิ้นจี่ มะม่วง กาแฟ													
5. ไม้ยืนต้น	ยางพารา สัก													

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 ทรัพยากรดิน

จากการสำรวจทรัพยากรดินตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน โดยกองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน กรมพัฒนาที่ดิน พบว่ามีดิน 3 ชุดดิน และ 6 ดินคล้ายชุดดิน โดยมีการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังแสดงไว้ในตารางที่ 5-1

5.2 ประเภทการใช้ที่ดิน

ประกอบด้วยพืชเศรษฐกิจหลัก หรือพืชอัตลักษณ์ (Signature crops) ที่ปลูกอยู่ในปัจจุบันของตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ได้แก่ ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ยางพารา ลิ้นจี่ และมะม่วง

5.3 การประเมินคุณภาพที่ดิน

จากการใช้คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน สำหรับพืชเศรษฐกิจ (บัณฑิต และคำรณ, 2542) ประเมินคุณภาพที่ดิน ได้จำแนกชั้นความเหมาะสมทางกายภาพและข้อจำกัดของประเภทการใช้ที่ดิน ดังนี้

ข้าว

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ความจุในการดูดซับธาตุอาหารมีข้อจำกัดด้านอัตราร้อยละความอิ่มตัวเบส (n) และความเสียหายจากการกัดกร่อน มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน AC-mw-clB

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความเสียหายจากการกัดกร่อน มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Wi-clC

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) และความเสียหายจากการกัดกร่อน มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ds-sLF Li-gclF Pfa-csk-gclF Pfa-csk-gclG Ws-d-clE Ws-d-clF Ws-lb-clE Ws-lb-clF Ws-lb,d-clF และ Ws-vd-clF

ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) ความจุในการดูดซับธาตุอาหารมีข้อจำกัดด้านอัตราร้อยละความอิ่มตัวเบส (n) และความเสียหายจากการกัดกร่อน มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน AC-mw-clB และ Wi-clC

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความเสียหายจากการกัดกร่อน มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ds-sLF Li-gclF Pfa-csk-gclF Pfa-csk-gclG Ws-d-clE Ws-d-clF Ws-lb-clE Ws-lb-clF Ws-lb,d-clF และ Ws-vd-clF

ยางพารา

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช มีข้อจำกัดด้านปริมาณน้ำฝน (m) ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช มีข้อจำกัดด้านการระบายน้ำ (o) และความจุในการดูดยึดธาตุอาหารมีข้อจำกัดด้าน อัตราร้อยละความอิ่มตัวเบส (n) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน AC-mw-clB และ Wi-clC

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความเสียหายจากการกัดกร่อน มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ws-d-clE และ Ws-lb-clE

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความเสียหายจากการกัดกร่อน มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ds-sLF Li-gclF Pfa-csk-gclF Pfa-csk-gclG Ws-d-clF Ws-lb-clF Ws-lb,d-clF และ Ws-vd-clF

ลิ้นจี่

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ระบายออกซิเจน (t) ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านปริมาณธาตุอาหารในดิน (s) และความจุในการดูดยึดธาตุอาหารมีข้อจำกัดด้าน อัตราร้อยละความอิ่มตัวเบส (n) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน AC-mw-clB และ Wi-clC

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความเสียหายจากการกัดกร่อน มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ws-d-clE และ Ws-lb-clE

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความเสียหายจากการกัดกร่อน มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ds-sLF Li-gclF Pfa-csk-gclF Pfa-csk-gclG Ws-d-clF Ws-lb-clF Ws-lb,d-clF และ Ws-vd-clF

มะม่วง

ชั้นที่มีความเหมาะสมปานกลาง (S2)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืช คือ ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร มีข้อจำกัดด้านปริมาณธาตุอาหารในดิน (s) และความจุในการดูดซับธาตุอาหารมีข้อจำกัดด้าน อัตราร้อยละความอิ่มตัวเบส (n) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน AC-mw-clB และ Wi-clC

ชั้นที่มีความเหมาะสมน้อย (S3)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความเสียหายจากการกัดกร่อน มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ws-d-clE และ Ws-lb-clE

ชั้นที่ไม่มีความเหมาะสม (N)

พบว่าคุณภาพที่ดินที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของพืชคือ ความเสียหายจากการกัดกร่อน มีข้อจำกัดด้านความลาดชัน (e) ได้แก่ หน่วยแผนที่ดิน Ds-slF Li-gclF Pfa-csk-gclF Pfa-csk-gclG Ws-d-clF Ws-lb-clF Ws-lb,d-clF และ Ws-vd-clF

ตารางที่ 5-1 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของหน่วยแผนที่ดินตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

หน่วยแผนที่ดิน	ข้าว	ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	ยางพารา	ลิ้นจี่	มะม่วง
1. AC-mw-clB	S2 one	S2 on	S2 mon	S2 tsn	S2sn
2. Ds-slF	N	N	N	N	N
3. Li-gclF	N	N	N	N	N
4. Pfa-csk-gclF	N	N	N	N	N
5. Pfa-csk-gclG	N	N	N	N	N
6. Wi-clC	S3 e	S2 oe	S2 mo	S2 ts	S2s
7. Ws-d-clE	N	N	S3 e	S3 e	S3e
8. Ws-d-clF	N	N	N	N	N
9. Ws-lb-clE	N	N	S3 e	S3 e	S3e
10. Ws-lb-clF	N	N	N	N	N
11. Ws-lb,d-clF	N	N	N	N	N
12. Ws-vd-clF	N	N	N	N	N

หมายเหตุ : 1. คำอธิบายชุดดินดูจากตารางหน่วยแผนที่ดินตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

2. ข้อจำกัดในการประเมินคุณภาพที่ดิน

t = อุณหภูมิเฉลี่ย

o = การระบายน้ำ

n = อัตราร้อยละความอิ่มตัวเบส

e = ความลาดชัน

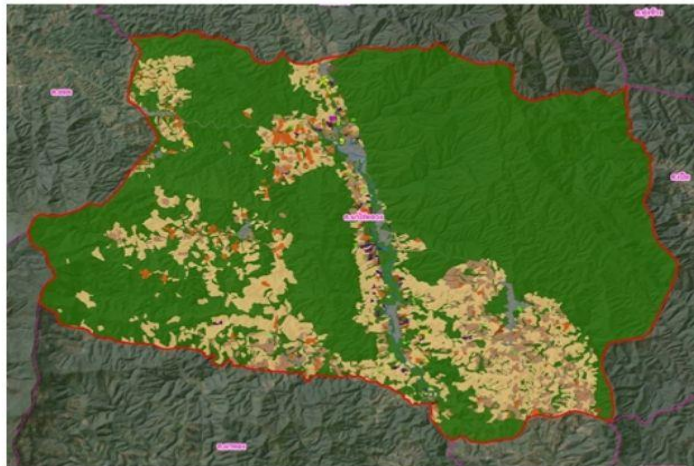
m = ปริมาณน้ำฝน

s = ความอุดมสมบูรณ์

r = ความลึกของดิน, ปริมาณกรวด

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน

6.1 ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ในการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลฉบับนี้ได้ใช้ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”¹ เป็นหลัก โดยมีรายละเอียดดังนี้

“เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวทางการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควรต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุล และพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี”

¹ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2550: 6-7) ได้หมายเหตุว่า “ประมวลและกลั่นกรองจากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งพระราชทานในวโรกาสต่างๆ รวมทั้งพระราชดำรัสอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้นำไปใช้และเผยแพร่ได้ เมื่อวันที่ 29 พฤศจิกายน 2542 เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของทุกฝ่ายและประชาชนโดยทั่วไป

6.2 นโยบายแห่งรัฐในการกำหนดแผนการใช้ที่ดิน

ตารางที่ 6-1 นโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนการใช้ที่ดิน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

ลำดับที่	กฎหมาย/ยุทธศาสตร์/ แผนการปฏิบัติ/แผนแม่บท	รายละเอียด
1	รัฐธรรมนูญแห่งอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ²	มาตรา 72 (1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศไทยเหมาะสมกับสภาพของพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน
2	ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ³	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ที่ 5 ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
3	คำแถลงนโยบายของ คณะรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันที่ 25 กรกฎาคม 2562	<u>นโยบายหลัก</u> 5. การพัฒนาเศรษฐกิจและความสามารถในการแข่งขันของไทย 5.3 พัฒนาภาคเกษตร 5.3.2 ลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตที่เหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดภาระทางการเงินการคลังของภาครัฐ 5.3.4 ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตร 5.3.5 ดูแลเกษตรกรผู้มีรายได้น้อยให้สามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์ในที่ดินทำกิน แหล่งเงินทุน โครงสร้างพื้นฐาน และปัจจัยการผลิตต่างๆ 10. การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและการรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างการเติบโตอย่างยั่งยืน 10.2 ปรับปรุงระบบที่ดินทำกินและลดความเหลื่อมล้ำด้านการถือครองที่ดิน 10.3 ส่งเสริมการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ แหล่งน้ำชุมชน และทะเล <u>นโยบายเร่งด่วน</u> 4. การให้ความช่วยเหลือเกษตรกรและพัฒนานวัตกรรม
4	แผนการปฏิรูปประเทศด้าน ทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ⁴	ประเด็นย่อยที่ 2.1 จัดทำแผนการใช้ที่ดินของชาติทั้งระบบให้สอดคล้องและเหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศประเด็นย่อยที่ 2.2 ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
5	แผนพัฒนาเศรษฐกิจและ สังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)	ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

² ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 134 ตอน 40 ก หน้า 18 ลงวันที่ 6 เมษายน 2560

³ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอน 82 ก หน้า 8 วันที่ 13 ตุลาคม 2561

⁴ ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 135 ตอน 24 ก หน้า 98. 102-103 ลงวันที่ 6 เมษายน 2561 (เล่มที่ 4)

ตารางที่ 6-1 นโยบายแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับแผนการใช้ที่ดิน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว
จังหวัดน่าน (ต่อ)

ลำดับที่	กฎหมาย/ยุทธศาสตร์/ แผนการปฏิบัติ/แผนแม่บท	รายละเอียด
6	นโยบายและแผนการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศ (พ.ศ. 2560-2579)	ยุทธศาสตร์ที่ 2 ด้านการใช้ที่ดินและทรัพยากรดินเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดิน
7	แผนพัฒนาภาคเหนือ พ.ศ. 2560-2565	ยุทธศาสตร์ที่ 3 ยกระดับเป็นฐานการผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์และเกษตรปลอดภัยเชื่อมโยงสู่อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปที่สร้างมูลค่าเพิ่มสูง ยุทธศาสตร์ที่ 5 อนุรักษ์และฟื้นฟูป่าต้นน้ำให้คงความสมบูรณ์จัดระบบการบริหารจัดการน้ำอย่างเหมาะสมและเชื่อมโยงพื้นที่เกษตรให้ทั่วถึง ป้องกันและแก้ไขปัญหาลพิษหมอกควันอย่างยั่งยืน
8	การพัฒนากลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 2 (พ.ศ. 2561-2565)	ประเด็นการพัฒนาที่ 2 การสร้างความเข้มแข็งและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตภาคเกษตรและอุตสาหกรรมเกษตรเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าเกษตรที่มีศักยภาพ ประเด็นการพัฒนาที่ 4 ดำรงทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ การบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและพลังงานโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนสู่การเป็นกลุ่มจังหวัดสีเขียว
9	ยุทธศาสตร์จังหวัดน่าน พ.ศ. 2561-2565	ยุทธศาสตร์ที่ 2 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาคม ยุทธศาสตร์ที่ 3 เพิ่มประสิทธิภาพและศักยภาพการผลิตภาคเกษตร
10	แผนพัฒนาท้องถิ่น 5 ปี	ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

6.3 การกำหนดเขตการใช้ที่ดิน

การวางแผนการใช้ที่ดินเป็นกระบวนการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ เพื่อใช้ตัดสินใจในการกำหนดรูปแบบหรือกิจกรรมการใช้ที่ดินที่เหมาะสมไว้ล่วงหน้า โดยมีพื้นฐานจากศักยภาพการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรดินตามธรรมชาติ สภาพเศรษฐกิจและสังคม สิ่งแวดล้อม เพื่อให้มีการใช้ที่ดินอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด การวางแผนการใช้ที่ดินมิได้สิ้นสุดลงในขั้นตอนการตัดสินใจว่าที่ดินจะทำอะไรดีที่สุด แต่จะต้องรวมถึงการจัดทำมาตรการทุกด้านในการใช้ที่ดินเพื่อให้บรรลุถึงความต้องการใช้ที่ดินนั้น จำเป็นต้องระบุถึงมาตรการ กิจกรรม โครงการ แผนงาน และนโยบายที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ ซึ่งจะช่วยให้บรรลุถึงความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล เป็นการวิเคราะห์และประเมินข้อมูลด้านกายภาพ เศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ เพื่อกำหนดการใช้พื้นที่อย่างเป็นระบบ เป็นการตัดสินใจในการใช้พื้นที่ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ และตรงตามความต้องการของชุมชน โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการที่จะนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนต่อไป เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องดำเนินการเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ โดยมีความมุ่งหมายให้การใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นนั้น ตอบสนองความต้องการของชุมชนมากที่สุด การกำหนดเขตการใช้ที่ดินตำบลนาไร่หลวง ใช้อุทศาสตร์จังหวัดน่าน พ.ศ. 2561-2565 เป็นแนวทาง ซึ่งยุทธศาสตร์จังหวัดน่าน พ.ศ. 2561-2565 ได้เชื่อมโยง กับนโยบายรัฐบาล แผนบริหารราชการแผ่นดิน ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 แผนปฏิรูปประเทศ รวมทั้งแผนพัฒนารายสาขาต่างๆ หรือแผนเฉพาะด้าน เช่น แผนพัฒนาการเกษตร แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

6.4 เขตการใช้ที่ดิน

แผนการใช้ที่ดินตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน ได้กำหนดออกเป็น 5 เขต ได้แก่ เขตพื้นที่ป่าไม้ เขตพื้นที่เกษตรกรรม เขตพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตรักษาสมดุลเพื่อรักษาสีเขียวและเขตพื้นที่แหล่งน้ำ รายละเอียดดังตารางที่ 6-2 และรูปที่ 6-1

ตารางที่ 6-2 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. เขตพื้นที่ป่าไม้	87,938	74.95
2. เขตพื้นที่เกษตรกรรม	27,412	23.40
2.1 เขตเกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	17	0.01
2.2 เขตทำนา	131	0.11
1) เขตทำนาพื้นที่ดอน	131	0.11
2.3 เขตปลูกพืชไร่	19,283	16.45
1) เขตปลูกข้าวโพด	19,260	16.43
2) เขตปลูกมันสำปะหลัง	23	0.02
2.4 เขตปลูกไม้ผล	5,730	4.90
1) เขตปลูกเงาะ	30	0.03
2) เขตปลูกลิ้นจี่	5,497	4.69
3) เขตปลูกมะม่วง	90	0.07
4) เขตปลูกมะขาม	16	0.01
5) เขตปลูกลำไย	97	0.10
2.5 เขตปลูกไม้ยืนต้น	2,251	1.93
1) เขตปลูกยางพารา	1,673	1.42
2) เขตปลูกปาล์มน้ำมัน	206	0.18
3) เขตปลูกสัก	372	0.33
3. เขตพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,631	1.39
4. เขตรักษาสมดุลเพื่อรักษาสีเขียว	84	0.07
5. เขตพื้นที่แหล่งน้ำ	219	0.19
รวม	117,284	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

6.4.1 เขตป่าไม้

มีเนื้อที่ 87,938 ไร่ หรือร้อยละ 74.95 ของเนื้อที่ตำบล เป็นพื้นที่ป่าไม้ตามกฎหมาย และมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าน้ำยาวและป่าน้ำสวด ไม่รวมพื้นที่เกษตรกรรมที่ได้รับการ

ประกาศให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน หรือพื้นที่ที่กรมป่าไม้อนุญาตให้เป็นพื้นที่สิทธิทำกินในเขตป่าสงวน หรือพื้นที่โครงการพัฒนาเพื่อเสริมความมั่นคงเฉพาะพื้นที่

6.4.2 เขตเกษตรกรรม

มีเนื้อที่ 27,412 ไร่ หรือร้อยละ 23.40 ของเนื้อที่ตำบล แบ่งออกเป็น 5 เขต ดังนี้

1) เขตเกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม

มีเนื้อที่ 17 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ ได้แก่ ดินวังสะพุงที่มีค่าการอิมตัวด้วยประจุบวกที่เป็นด่างต่ำ และเป็นดินลึก (Ws-lb,d)

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ดินค่อนข้างเป็นกรด
- ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการเพิ่มอินทรีย์วัตถุ เพื่อปรับปรุงโครงสร้างของดิน เพิ่มการอุ้มน้ำของดิน และเพิ่มธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืช ควบคู่กับปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- ปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- การวิเคราะห์ตัวอย่างดิน และให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ และพืช

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารพืช โดยการ

ใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกและปุ๋ยพืชสด

- ถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมกรมพัฒนาที่ดินในการผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์

ปุ๋ยชีวภาพ

- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมท์เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสด
- สนับสนุนการสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

1) กรมชลประทาน สนับสนุนเรื่องการสร้างฝายน้ำล้น ขุดลอกแหล่งน้ำและคลองส่งน้ำ

2) กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต และการป้องกัน กำจัดโรคแมลง

3) องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สนับสนุนเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการเกษตร

2) เขตทำนา

2.1) เขตทำนาพื้นที่ดอน มีเนื้อที่ 131 ไร่ หรือร้อยละ 0.11 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ ได้แก่ ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง (AC-mw) ดินภูเขาไฟที่ดิน

เนื้อละเอียดที่มีชั้นส่วนหยาบมากกว่าร้อยละ 35 (Pfa-csk) ดินวังสะพุงที่มีค่าการอิ่มตัวด้วยประจุบวกที่เป็นต่างต่ำ (Ws-lb) ดินวังสะพุงที่ลึก (Ws-d) และ ดินวังสะพุงที่ลึกมาก (Ws-vd)

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการเพิ่มอินทรีย์วัตถุ เพื่อปรับปรุงโครงสร้างของดิน เพิ่มการอุ้มน้ำของดิน และเพิ่มธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืช ควบคู่กับปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- ควรมีการปรับสภาพพื้นที่ในแปลงนา เพื่อควบคุมระดับการแช่ขังของน้ำ ในช่วงการเพาะปลูกพืชให้เหมาะสม

- พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- การวิเคราะห์ตัวอย่างดิน และให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ และพืช

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุและธาตุอาหารพืช โดยการ

ใช้ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอกและปุ๋ยพืชสด

- ถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมกรมพัฒนาที่ดินในการผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์

ปุ๋ยชีวภาพ

- ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดและรณรงค์การไถกลบตอซัง
- สนับสนุนการปรับปรุงแปลงนา
- สนับสนุนการสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

1) กรมชลประทาน สนับสนุนเรื่องการสร้างฝายน้ำล้น ขุดลอกแหล่งน้ำและ

คลองส่งน้ำ

2) กรมการข้าว สนับสนุนเรื่องการถ่ายทอดเทคโนโลยี ในการป้องกันและกำจัด

โรคแมลงของข้าว

3) องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สนับสนุนเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการ

การเกษตร

3) เขตปลูกพืชไร่

3.1) เขตปลูกข้าวโพด มีเนื้อที่ 19,283 ไร่ หรือร้อยละ 16.45 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ ได้แก่ ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง (AC-mw) ชุดดินลี (Li) ดินภูเขาที่ดินเนื้อละเอียดที่มีชั้นส่วนหยาบมากกว่าร้อยละ 35 (Pfa-csk) ชุดดินวังไทร (Wi) ดินวังสะพุงที่มีค่าการอิ่มตัวด้วยประจุบวกที่เป็นต่างต่ำ (Ws-lb) ดินวังสะพุงที่มีค่าการอิ่มตัวด้วยประจุบวกที่เป็นต่างต่ำ และเป็นดินลึก (Ws-lb,d) ดินวังสะพุงที่ลึก (Ws-d) ดินวังสะพุงที่ลึกมาก (Ws-vd) และพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (SC)

3.2) เขตปลูกข้าวไร่ มีเนื้อที่ 23 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ ได้แก่ ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง (AC-mw) ดินภูเขาไฟที่ดินเนื้อละเอียดที่มีชั้นส่วนหยาบมากกว่าร้อยละ 35 (Pfa-csk) ดินวังสะพุงที่ลึกมาก (Ws-vd)

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ดินค่อนข้างเป็นกรด
- การชะล้างพังทลายของหน้าดิน
- ขาดแคลนน้ำ เนื่องจากฝนทิ้งช่วง

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราส่วนที่เหมาะสม

- ปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน
- พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร เพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำผิวดินเพื่อการเกษตร
- ปรับระบบการปลูกพืชที่เหมาะสม จะช่วยรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน

ลดจำนวนโรคและแมลงศัตรูพืชให้น้อยลง และลดการชะล้างพังทลายของดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- การวิเคราะห์ตัวอย่างดิน และให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ และพืช
- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน โดยการใส่ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก และปุ๋ยพืชสด
- ถ่ายทอดเทคโนโลยีนวัตกรรมกรมพัฒนาที่ดินในการผลิต การใส่ปุ๋ยอินทรีย์

และปุ๋ยชีวภาพ

- ส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดและรณรงค์การไถกลบตอซัง
- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมท์เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- สนับสนุนการสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ ทั้งวิธีพืชและวิธีกล
- สนับสนุนการขุดบ่อน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

1) กรมส่งเสริมการเกษตร สนับสนุนองค์ความรู้เรื่องพันธุ์ที่ให้ผลผลิตสูง รวมทั้งเทคโนโลยีในการผลิต

2) กรมชลประทาน สนับสนุนการขุดลอกแหล่งน้ำธรรมชาติ และคลองส่งน้ำ

3) องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น สนับสนุนเรื่องการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการ

การเกษตร

4) เขตปลูกไม้ผล

4.1) เขตปลูกเงาะ มีเนื้อที่ 30 ไร่ หรือร้อยละ 0.03 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ ได้แก่ ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง (AC-mw) ดินภูเขาไฟที่ดินเนื้อละเอียดที่มีชั้นส่วนหยาบมากกว่าร้อยละ 35 (Pfa-csk) และดินวังสะพุงที่ลึก (Ws-d)

4.2) **เขตปลูกลิ้นจี่** มีเนื้อที่ 5,497 ไร่ หรือร้อยละ 4.69 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ ได้แก่ ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง (AC-mw) ชุดดินลี (Li) ดินภูเขาไฟที่ดินเนื้อละเอียดที่มีชั้นส่วยหนามากกว่าร้อยละ 35 (Pfa-csk) ดินวังสะพุงที่มีค่าการอิ่มตัวด้วยประจุบวกที่เป็นต่างต่ำ (Ws-lb) ดินวังสะพุงที่มีค่าการอิ่มตัวด้วยประจุบวกที่เป็นต่างต่ำ และเป็นดินลึก (Ws-lb,d) ดินวังสะพุงที่ลึก (Ws-d) ดินวังสะพุงที่ลึกมาก (Ws-vd) และพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (SC)

4.3) **เขตปลูกมะม่วง** มีเนื้อที่ 90 ไร่ หรือร้อยละ 0.07 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ ได้แก่ ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง (AC-mw) ชุดดินลี (Li) ดินวังสะพุงที่ลึก (Ws-d) ดินวังสะพุงที่ลึกมาก (Ws-vd) และพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (SC)

4.4) **เขตปลูกมะขาม** มีเนื้อที่ 16 ไร่ หรือร้อยละ 0.01 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ ได้แก่ ดินวังสะพุงที่ลึก (Ws-d)

4.5) **เขตปลูกลำไย** มีเนื้อที่ 97 ไร่ หรือร้อยละ 0.10 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ ได้แก่ ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง (AC-mw) ชุดดินลี (Li) ดินภูเขาไฟที่ดินเนื้อละเอียดที่มีชั้นส่วยหนามากกว่าร้อยละ 35 (Pfa-csk) ดินวังสะพุงที่มีค่าการอิ่มตัวด้วยประจุบวกที่เป็นต่างต่ำ (Ws-lb) ดินวังสะพุงที่ลึก (Ws-d) และดินวังสะพุงที่ลึกมาก (Ws-vd)

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- ดินค่อนข้างเป็นกรด
- ขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง
- มีการชะล้างพังทลายของหน้าดินสูงในพื้นที่ลาดชัน

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีใน

อัตราที่เหมาะสม

- ปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
- สร้างแหล่งน้ำในไร่นาเพื่อลดความเสี่ยงจากภาวะภัยแล้ง

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- การวิเคราะห์ตัวอย่างดิน และให้คำแนะนำการจัดการดิน น้ำ และพืช
- ส่งเสริมการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยชีวภาพ ควบคู่กับการใช้ปุ๋ยเคมีในอัตราที่

เหมาะสม

- ส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปูนโดโลไมท์ เพื่อปรับปรุงความเป็นกรดของดิน
- สนับสนุนการสร้างระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ โดยวิธีพืชและวิธีกล

กิจกรรมที่ขอสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

1) *กรมส่งเสริมการเกษตร* ส่งเสริมและอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการปลูกไม้ผลให้ได้ผลผลิตสูง และมีคุณภาพ

2) *กรมชลประทาน* สนับสนุนการทำอ่างเก็บน้ำ และฝาย เพื่อลดความเสี่ยงจากภาวะภัยแล้ง

3) *กรมทรัพยากรน้ำบาดาล* สนับสนุนการขุดเจาะบ่อบาดาล

5) **เขตปลูกไม้ยืนต้น**

5.1) **เขตปลูกยางพารา** มีเนื้อที่ 1,673 ไร่ หรือร้อยละ 1.42 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ ได้แก่ ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง (AC-mw) ชุดดินลี (Li) ดินภูเขาไฟที่ดินเนื้อละเอียดที่มีชั้นส่วนหยาบมากกว่าร้อยละ 35 (Pfa-csk) ดินวังสะพุงที่มีค่าการอึดตัวด้วยประจุบวกที่เป็นต่างต่ำ (Ws-lb) ดินวังสะพุงที่มีค่าการอึดตัวด้วยประจุบวกที่เป็นต่างต่ำ และเป็นดินลึก (Ws-lb,d) ดินวังสะพุงที่ลึก (Ws-d) และดินวังสะพุงที่ลึกมาก (Ws-vd) และพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (SC)

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- มีการชะล้างพังทลายของหน้าดินสูงในพื้นที่ลาดชัน

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ให้ถูกต้องตามลักษณะดิน

- ส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

การยางแห่งประเทศไทย ส่งเสริมและอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี

ในการปลูกยางพาราคุณภาพดี และให้ผลผลิตสูง

5.2) **เขตปลูกปาล์มน้ำมัน** มีเนื้อที่ 206 ไร่ หรือร้อยละ 0.18 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ ได้แก่ ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง (AC-mw) ชุดดินลี (Li) ดินวังสะพุงที่มีค่าการอึดตัวด้วยประจุบวกที่เป็นต่างต่ำ (Ws-lb) ดินวังสะพุงที่ลึก (Ws-d) และดินวังสะพุงที่ลึกมาก (Ws-vd) และพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (SC)

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- มีการชะล้างพังทลายของหน้าดินสูงในพื้นที่ลาดชัน

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ให้ถูกต้องตามลักษณะดิน

- ส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

กรมส่งเสริมการเกษตร ส่งเสริมและอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการผลิตให้ได้ผลผลิตสูง และมีคุณภาพ

5.3) เขตปลูกสัก มีเนื้อที่ 372 ไร่ หรือร้อยละ 0.33 ของเนื้อที่ตำบล ชุดดินในเขตนี้ได้แก่ ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง (AC-mw) ชุดดินลี (Li) ดินภูเขาไฟที่ดินเนื้อละเอียดที่มีชั้นส่วนหยาบมากกว่าร้อยละ 35 (Pfa-csk) ดินวังสะพุงที่มีค่าการอิ่มตัวด้วยประจุบวกที่เป็นด่างต่ำ (Ws-lb) ดินวังสะพุงที่มีค่าการอิ่มตัวด้วยประจุบวกที่เป็นด่างต่ำ และเป็นดินลึก (Ws-lb,d) ดินวังสะพุงที่ลึก (Ws-d) ดินวังสะพุงที่ลึกมาก (Ws-vd) และพื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน (SC)

ปัญหาการใช้ที่ดินในปัจจุบัน

- ดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
- มีการชะล้างพังทลายของหน้าดินสูงในพื้นที่ลาดชัน

การจัดการที่ดินในอนาคต

- ปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์
- ป้องกันการชะล้างพังทลายของหน้าดิน

กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินที่จะดำเนินการ

- ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ให้ถูกต้องตามลักษณะดิน

- ส่งเสริมและสนับสนุนมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำ

กิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ

กรมป่าไม้ ส่งเสริมและอบรมเกษตรกรเกี่ยวกับการขึ้นทะเบียนผู้ปลูกสัก และการตัดโค่นสักตามข้อกำหนดของกรมป่าไม้

6.4.3 เขตพื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง

มีเนื้อที่ 1,631 ไร่ หรือร้อยละ 1.39 ของเนื้อที่ตำบล ประกอบด้วย เขตชุมชน สถานที่ราชการ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจและสถานที่ที่เกิดจากกิจกรรมของชุมชน และระบบโครงข่ายคมนาคม จำแนกตามข้อมูลจากการสำรวจสภาพการใช้ที่ดินตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน (กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน, 2561) ร่วมกับจากการสำรวจภาคสนามเพิ่มเติม และคำนวณเนื้อที่ด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

พื้นที่ชุมชนที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดินนี้ เป็นชุมชนที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบัน หากมีการขยายตัวในอนาคต ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติการผังเมือง พ.ศ. 2562

รูปแบบการพัฒนาและแนวทางการจัดการ

ควรเร่งศึกษาปัญหาและความต้องการของชุมชน ตลอดจนจัดลำดับความสำคัญของปัญหา เพื่อนำมากำหนดแนวทางในการพัฒนาได้อย่างถูกต้องตามความต้องการของชุมชน ในประเด็นปัญหาบางเรื่องที่เกิดขีดความสามารถของท้องถิ่น ควรทำเรื่องถึงส่วนราชการที่เกี่ยวข้องโดยตรงเพื่อขอรับการสนับสนุนในการศึกษาปัญหา แนวทาง การแก้ไข จัดทำโครงการและงบประมาณเพื่อการดำเนินการต่อไป

6.4.4 เขตรักษาสมดุลเพื่อรักษาสภาพแวดล้อม

มีเนื้อที่ 84 ไร่ หรือร้อยละ 0.07 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ ประกอบด้วย ประกอบด้วย พุ่มหญ้าธรรมชาติ พุ่มหญ้าสลัดไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ และพื้นที่ถม

รูปแบบการพัฒนาและแนวทางการจัดการ

ควรเร่งรัดศึกษาสภาพพื้นที่ดังกล่าวและพิจารณากำหนดแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ พร้อมทั้งกำหนดมาตรการในการป้องกันและรักษาพื้นที่ให้คงสภาพ เพื่ออนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ บริเวณพื้นที่ซึ่งเป็นที่สาธารณะประโยชน์ หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องควรมีการตรวจสอบ ป้องกันและดำเนินการแก้ไขปัญหาการบุกรุกยึดครองพื้นที่ในเขตพื้นที่สาธารณะประโยชน์ ควรคงสภาพไว้เพื่อการรักษาสมดุลทางนิเวศต่อไป

6.4.5 เขตพื้นที่แหล่งน้ำ

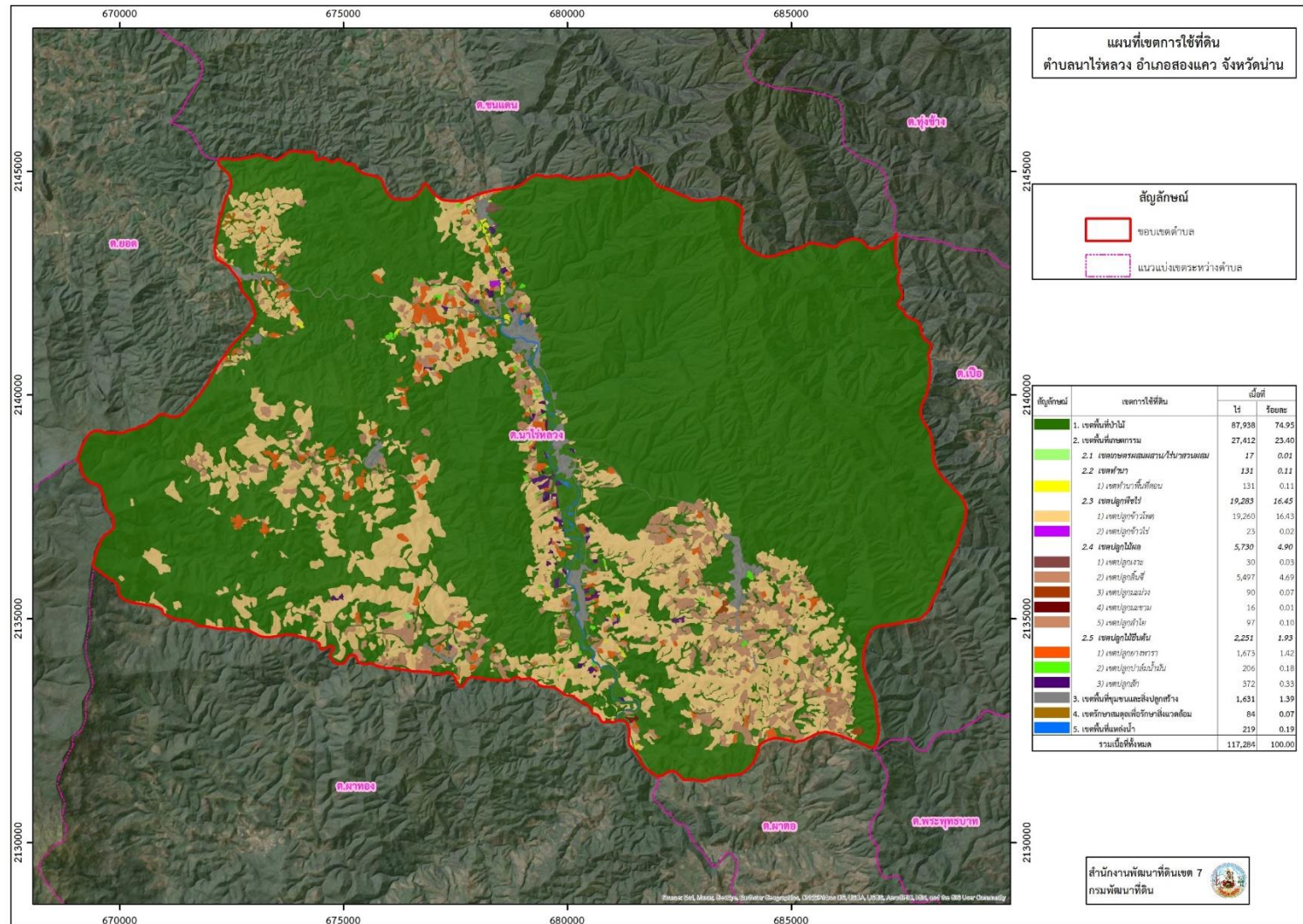
มีเนื้อที่ 219 ไร่ หรือร้อยละ 0.19 ของเนื้อที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง หนอง บึง อ่างเก็บน้ำ และบ่อน้ำในไร่นา แหล่งน้ำเหล่านี้ใช้ประโยชน์ทั้งทางด้านเก็บกักน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และใช้ในด้านเกษตรกรรม ตลอดจนเป็นแหล่งอาหารตามธรรมชาติและแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของชุมชน

รูปแบบการพัฒนาและแนวทางการจัดการ

ควรดูแลรักษาแหล่งน้ำธรรมชาติและแหล่งน้ำที่สร้างขึ้นไม่ให้เสื่อมโทรมทั้งด้านคุณภาพของน้ำและการกักเก็บน้ำ ไม่ปล่อยให้ลำน้ำตื้นเขินและถูกบุกรุก หมั่นขุดลอกคูคลอง ไม่ทิ้งขยะหรือปล่อยน้ำเสียลงในแหล่งน้ำ เร่งรัดพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กให้กระจายอยู่ทั่วพื้นที่ เพื่อใช้ในการอุปโภค บริโภคและการเพาะปลูกในช่วงขาดน้ำ

แผนการใช้ที่ดินตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอเมืองสองแคว จังหวัดน่าน

6.5 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน

ชนิดพืช	เดือน												
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	
1. ข้าว						ปอ เทือง							ข้าวนาปี
2. ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์					ปอ เทือง								ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์
3. พืชไร่หมุนเวียน	พืชไร่หมุนเวียน												
4. ไม้ผล	ลิ้นจี่ มะม่วง กาแฟ												
5. ไม้ยืนต้น	ยางพารา สัก												
6. เกษตรผสมผสาน	เกษตรผสมผสาน												

รูปที่ 6-2 ระบบการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

6.6 การจัดการความเสี่ยง

จากการวิเคราะห์ความเสี่ยงของเกษตรกรในพื้นที่ตำบลนาไร่หลวง โดยการปลูกพืชตามแผนการใช้ที่ดิน การปลูกพืชปุ๋ยสด เพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน อาจทำให้เกษตรกรขาดรายได้ แต่เป็นการตัดวงจรโรคแมลงในแปลงปลูกพืชได้ และจะได้ประโยชน์ 2 อย่าง คือ (1) เป็นการเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดินทำให้ดินร่วนซุย ดูดซับน้ำได้มากขึ้น ดูดซับปุ๋ยเคมีได้มากขึ้น (2) หากสามารถเก็บเมล็ดจำหน่ายได้ เช่น ถั่วพราง ถั่วดำ ถั่วเขียว ปอเทือง จะเป็นรายได้จากภาคการเกษตรในฤดูแล้ง และกรมพัฒนาที่ดินมีงบประมาณรับซื้อ และถึงแม้ว่าจะไม่สามารถเก็บเมล็ดพันธุ์ขายได้ แต่เกษตรกรจะได้ที่ดินทำกินที่มีคุณภาพสูงขึ้นจากอินทรีย์วัตถุที่มาจากพืชปุ๋ยสดเมื่อมีการไถกลบไปในดิน นอกจากนี้ยังแปลงที่ปลูกพืชไร่ หากมีการปลูกพืชหมุนเวียน ไม่ปลูกพืชชนิดเดิมซ้ำก็จะเป็นการตัดวงจรโรคแมลงในแปลงปลูกพืชได้เช่นกัน ทำให้ความเสี่ยงของเกษตรกรที่ผลผลิตจะเสียหายจากการระบาดของโรคและแมลงลดลง

การทำเกษตรผสมผสาน ก็เป็นระบบพืชที่ช่วยลดความเสี่ยงจากความแปรปรวนของสภาพลม ฟ้า อากาศ การระบาดของโรคพืชและศัตรูพืช 2. ความเสี่ยงจากความผันแปรของราคาผลผลิต ช่วยลดรายจ่ายภายในครัวเรือน ลดการพึ่งพาปัจจัยการผลิตจากภายนอก การเลี้ยงปลาในนาข้าว เพื่อช่วยกำจัดแมลงศัตรูพืช การใช้มูลวัว หมู ไก่และเป็ด ไปเป็นปุ๋ยของพืช

หากเกษตรกรมีความประสงค์จะปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชอื่น ต้องหาพืชทางเลือกหลายๆ ชนิด และมีความจำเป็นต้องมีการวิจัยหรืออ้างอิงจากส่วนราชการต่างๆ และควรขอความร่วมมือและการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นๆ เพื่อให้คำตอบแก่เกษตรกรในโอกาสต่อไป

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่างๆ ที่จะดำเนินการในงบประมาณ 2565 และแผนล่วงหน้า ปี 2566-2568

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลนาไร่หลวง ไปเสนอต่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลนาไร่หลวง เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผน

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินน่าน เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.2 ตัวชี้วัด

กิจกรรมที่กรมพัฒนาที่ดินจะดำเนินการในตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน จำนวน 3 โครงการ ดังนี้

- 1) การปรับปรุงบำรุงดิน
- 2) ฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

7.3 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในงบประมาณ 2565

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1) เขตทำนา มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

1.1) การปรับปรุงบำรุงดิน

- 1.1.1) การส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร/เกษตรอินทรีย์
- 1.1.2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- 1.1.3) การส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน
- 1.1.4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- 1.1.5) จัดหาปุ๋ยเพื่อการเกษตร (โดโลไมท์)
- 1.1.6) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด

1.2) การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

- 1.2.1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 1.2.2) การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 1.2.3) การบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการ

เชิงรุก (Agri-Map)

2) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

2.1) การปรับปรุงบำรุงดิน

- 2.1.1) การส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร/เกษตรอินทรีย์
- 2.1.2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- 2.1.3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- 2.1.4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- 2.1.6) จัดหาปุ๋ยเพื่อการเกษตร (โดโลไมท์)
- 2.1.7) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด
- 2.1.8) การพัฒนาคุณภาพดินในระบบส่งเสริมแบบแปลงใหญ่
- 2.2) การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน
 - 2.2.1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
 - 2.2.2) การจัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ
 - 2.2.3) การบริหารจัดการการผลิตสินค้าเกษตรตามแผนที่เกษตรเพื่อการบริหารจัดการ

เชิงรุก (Agri-Map) (ตารางที่ 7-1)

7.4 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น

7.4.1 เขตพื้นที่เกษตรกรรม

1) เขตทำนา มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

- 1.1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชหลังนาและหาตลาดรองรับ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดน่าน)
- 1.2) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้พันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)
- 1.3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูข้าวและการจัดการโรค/แมลง (กรมการข้าว)
- 1.4) ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)
- 1.5) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการทำการเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการรวมกลุ่มการผลิตแบบแปลงใหญ่ (กรมส่งเสริมการเกษตร)
- 1.6) ส่งเสริมการวิเคราะห์ดินตำบลนาไร่หลวง (กรมส่งเสริมการเกษตร)
- 1.7) พัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก, ขุดลอกฝาย, ขุดลอก, ลำห้วย, ก่อสร้างรางส่งน้ำ คสล. (องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น)

2) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

- 2.1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดแพร่/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดแพร่)
- 2.2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร, สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง)
- 2.3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูข้าว, ไม้ผลและการจัดการโรค/แมลง (กรมวิชาการเกษตร, กรมส่งเสริมการเกษตร, สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง)

- 2.4) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการรวมกลุ่มการผลิตแบบแปลงใหญ่ (กรมส่งเสริมการเกษตร)
- 2.5) การอบรมให้ความรู้การแปรรูปสินค้าทางการเกษตร (กรมพัฒนาชุมชน, กรมส่งเสริมการเกษตร)
- 2.6) ส่งเสริมการวิเคราะห์ดินตำบลนาไร่หลวง (กรมส่งเสริมการเกษตร)
- 2.7) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)
- 2.8) พัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก, ขุดลอกฝาย, ขุดลอก, ลำห้วย, ก่อสร้างรางส่งน้ำ คสล. (องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น)

3) เขตปศุสัตว์ มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

- 3.1) ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดน่าน)
- 3.2) พัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก, ขุดลอกฝาย, ขุดลอก, ลำห้วย, ก่อสร้างรางส่งน้ำ คสล. (องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น)

7.4.2 พื้นที่แหล่งน้ำ มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

- 4.1) สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานน่าน, กรมทรัพยากรน้ำบาดาล, องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น)
(ตารางที่ 7-2)

7.5 ความต้องการของชุมชนและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาไร่หลวง เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2564 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแหล่งน้ำ พัฒนาระบบส่งน้ำ การก่อสร้างฝาย รวม 3 รายการ ดังนี้

7.5.1 การพัฒนาแหล่งน้ำ

- 1) โครงการน้ำคือชีวิต ศาสด์พระราชาสู่แปลงเกษตรผสมผสานประชารัฐ
- 2) โครงการสร้างฝายชะลอน้ำห้วยปาปรุง เพื่อการเกษตร
- 3) โครงการสร้างถังเก็บน้ำ ห้วยมะอุป เพื่ออุปโภคบริโภค.

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2565

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ
1 เขตพื้นที่เกษตรกรรม 1.1 เขตทำนา (เขตทำนาพื้นที่ดอน) เนื้อ 131 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน 1.1) การส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร/เกษตรอินทรีย์ 1.2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด 1.3) การส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน 1.4) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด 2. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน 2.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ 2.2 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	
1.2 เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 19,283 ไร่ 1.3 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 5,730 ไร่ 1.4 เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 2,251 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน 1.1) การส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร/เกษตรอินทรีย์ 1.2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด 1.3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด 1.4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมของกรมพัฒนาที่ดินในเขตการใช้ที่ดินที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2565 (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ
	1.5) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด 1.6) การพัฒนาคุณภาพดินในระบบส่งเสริมแบบแปลงใหญ่ 2. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน 2.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ 2.2 กาจจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1. เขตพื้นที่เกษตรกรรม 1.1 เขตทำนา (เขตทำนาพื้นที่ดอน) เนื้อที่ 131 ไร่	1. ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชหลังนาและหาตลาดรองรับ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน/ สำนักงานสหกรณ์จังหวัดน่าน) 2. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้พันธุ์ข้าว (กรมการข้าว) 3. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูข้าวและการจัดการโรค/แมลง (กรมการข้าว) 4. ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (กรมการข้าว) 5. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการรวมกลุ่มการผลิตแบบแปลงใหญ่ (กรมส่งเสริมการเกษตร) 6. พัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก, ขุดลอกฝาย, ขุดลอก, ลำห้วย, ก่อสร้างรางส่งน้ำ คสล. (องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น)
1.2 เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 19,283 ไร่ 1.3 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 5,730 ไร่ 1.4 เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 2,251 ไร่	1. ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสม และต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดน่าน/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดน่าน) 2. การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (กรมวิชาการเกษตร, สถาบันวิจัยและพัฒนาที่สูง) 3. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูข้าวและการจัดการโรค/แมลง (กรมวิชาการเกษตร, กรม ส่งเสริมการเกษตร, สถาบันวิจัยและพัฒนาที่สูง)

ตารางที่ 7-2 สรุปกิจกรรมที่ขอรับการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่นในเขตการใช้ที่ดิน (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
	<ol style="list-style-type: none">4. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง และการรวมกลุ่มการผลิตแบบแปลงใหญ่ (กรมส่งเสริมการเกษตร)5. การอบรมให้ความรู้การแปรรูปสินค้าทางการเกษตร (กรมพัฒนาชุมชน, กรมส่งเสริมการเกษตร)6. สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)7. พัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก, ขุดลอกฝาย, ขุดลอก, ลำห้วย, ก่อสร้างรางส่งน้ำ คสล. (องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น)
1.5 เขตพื้นที่แหล่งน้ำ เนื้อที่ 219 ไร่	<ol style="list-style-type: none">1. สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานแพร่, องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น) ตามรายละเอียดข้อ 7.5

แผนการใช้ที่ดินตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน (พ.ศ. 2565-2569)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงานรับผิดชอบ
			65	66	67	68	69		65	66	67	68	69		
	1. การปรับปรุงบำรุงดิน														
นาดอน,พืชไร่, ไม้ผล,ไม่ยืนต้น	1.1 การส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีฯ	ราย	30	30	30	30	30	150	450	450	450	450	450	2,250	พต.
นาดอน,พืชไร่	1.2 การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	2	2	2	2	2	10	59,500	59,500	59,500	59,500	59,500	295,500	พต.
นาดอน,พืชไร่, ไม้ผล,ไม่ยืนต้น	1.3 การส่งเสริมการปลูกพืชปุ๋ยสดปรับปรุงบำรุงดิน	ไร่	400	400	400	400	400	2,000	1,600	1,600	1,600	1,600	1,600	8,000	พต.
นาดอน,พืชไร่, ไม้ผล,ไม่ยืนต้น	1.4 การพัฒนาเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	2	2	2	2	2	10	10,000	10,000	10,000	10,000	10,000	50,000	พต.
นาดอน,พืชไร่, ไม้ผล,ไม่ยืนต้น	1.6 การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	20	20	20	20	20	100	300	300	300	300	300	1,500	พต.
นาดอน,พืชไร่, ไม้ผล,ไม่ยืนต้น	1.8 การพัฒนาคุณภาพดินในระบบส่งเสริมแบบแปลงใหญ่	กลุ่ม	2	2	1	1	1	7	12,000	12,000	6,000	6,000	6,000	42,000	พต.

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน (พ.ศ. 2565-2569) (ต่อ)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วยนับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ					รวม	หน่วยงานรับผิดชอบ
			65	66	67	68	69		65	66	67	68	69		
	2. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน														
นาดอน,พืชไร่,ไม้ผล,ไม้ยืนต้น	2.1 การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000	500,000	120,000	120,000	120,000	120,000	120,000	600,000	พต.
นาดอน,พืชไร่,ไม้ผล,ไม้ยืนต้น	2.2 การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่	100	300	300	300	300	1,300	600,000	1,800,000	1,800,000	1,800,000	1,800,000	7,800,000	พต.

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. 2563. **ข้อมูลจำนวนประชากรและบ้าน (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2563).** กระทรวงมหาดไทย. ไฟล์ข้อมูล.
- กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2564. **ข้อมูลบ่อน้ำบาดาล.** กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. ไฟล์ข้อมูล.
- กรมพัฒนาที่ดิน. 2564. **หมอดินอาสาตำบลนาไร่หลวง ปี 2564.** ไฟล์ข้อมูล.
- กรมอุตุนิยมวิทยา. 2562. **สถิติภูมิอากาศ พ.ศ. 2562** กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. เอกสารจากเครื่องคอมพิวเตอร์.
- กลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน. 2561. **ข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินจังหวัดน่าน.** ไฟล์ข้อมูล.
- กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2560. **แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน มาตรฐาน 1: 25,000 (Shapefile).** กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กรุงเทพฯ.
- กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2563. **แผนที่ชุดดิน มาตรฐาน 1: 25,000 (Shapefile).** กรมพัฒนาที่ดิน. กรุงเทพฯ.
- องค์การบริหารส่วนตำบลนาไร่หลวง. 2562. **แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561-2565).** องค์การบริหารส่วนตำบลนาไร่หลวง อำเภอสองแคว จังหวัดน่าน.
- สถานีอุตุนิยมวิทยาน่าน. 2562. **สถิติภูมิอากาศ.** กรมอุตุนิยมวิทยา. เอกสารจากเครื่องคอมพิวเตอร์.
- FAO. 1974. **A Land Capability Appraisal Indonesia: Interim Report.** (AGL/INS), Rome.
- FAO. 1993. **Guidelines for Land Use Planning.** Rome.
- Vink, A.P.A. 1975. **Land Use in Advancing Agriculture.** Springer-Verlag Berlin Heidelberg.

คณะผู้จัดทำ

นายนครินทร์	ชมภู
นายศรัญญพงศ์	ชัยวัฒนกุล
นายเทวินทร์	รวมสุขนิรันดร
นายदनัย	พรอำนวยการ
นางฉัตรนภา	พรมล่องวัน
นางสาวกรรณก	ดีพรมกุล
นายมนต์ชัย	พรมล่องวัน

เอกสารวิชาการ
สถานีพัฒนาที่ดินน่าน
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 7

กรมพัฒนาที่ดิน
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
2564